

STRESSFAKTORER FOR NYUDDAN- NEDE LEDIGE AKADEMIKERE

Sean Patrick Landazabal Iversen

10. semester 2022

Vejleder: Peter Clement Lund

Anslag: 144.369

Indholdsfortegnelse

1. Stress	6
1. 1 Stress som begreb	6
1. 2 Stress som epidemi	7
2 Ledige nyuddannede akademikere	9
2. 1 Arbejdsløshed	9
2. 2 Unge akademikeres møde med dagpengesystemet.....	10
2. 3 Problemformulering	12
3. Teori	13
3. 1 Den nye kapitalismes ånd.....	13
3. 2 Præstationssamfundet	17
3. 3 Emotionel kapitalisme	20
3. 4 Er det virkelig også et præstationssamfund som vi lever i?	21
3. 5 Induktivt tilføjet teorier	23
4 Metode	25
4. 1 Interview.....	25
4. 2 Målgruppe.....	26
4. 3 Rekruttering.....	27
4. 4 Informanterne	28
4. 5 Ethiske overvejelser	29
5. Adaptiv teori	30
6. Præsentation af informanterne	34
7. Analyse	35
7. 1 Krav om at være kompetenceafklaret	36
7. 2 Krav om tidligere jobberfaring	43
7. 3 Krav om et fagligt relevant og spændende job.....	47

<i>7. 4 Krav om godt humør og et positivt mindset</i>	54
<i>7. 5 Krav om en personlighed der matcher arbejdspladsen</i>	60
<i>7. 6 Lever de unge nyuddannede under den nye kapitalismes ånd og præstationssamfundets vilkår?</i>	61
8. Konklusion	63
Litteraturliste	65

Abstract

This master's thesis has examined the experience of the newly graduated unemployed academics. The focus has been on whether it is a stressful experience to be in this group, and if so, how the stressful experience is different from other unemployed groups. This group has been chosen in a combination of two factors; one is that the biggest group of highly stressed people in Denmark is unemployed people, and two is that newly graduated unemployed academics, has recently been under scrutiny from both the public and the Prime Minister. Therefore I think this group is of interest.

As this is a sociological thesis, the societal contexts are considered and not the biological. The thesis also relies on a phenomenological concept of stress, as this is deemed more fitting for this kind of research. The simplified definition of stress in this thesis is the experience of being imposed overwhelming demands, which feels burdensome to overcome.

The method of this thesis has been to conduct individual interviews, some of which has been online. The approach has been inspired by Derek Layders adaptive theory. The goal therefore has been to be both inductive and deductive. The research has therefore been molded by both sociological theories chosen before the collection of empirical data, and also sociological theories inspired by the empirical data itself.

The theories chosen before the collection of empirical data, is Anders Petersens theory of the performance society, Chiapello & Boltanski theory of the new spirit of capitalism and Eva Illouz's theory of emotional capitalism. Anders Petersen theorizes society today celebrates performance above all else. According to this theory there is a pressure to always perform, and this pressure is partly why more people are getting diagnosed with stress and depression. According to Chiapello & Boltanski there is a new spirit of capitalism. This spirit entails a society which emphasizes, amongst other things, always being enthusiastic and flexible with work projects. You therefore need these traits to be employable. I hypothesize that the demand of always living up to this creates a stressful experience. Eva Illouz theorizes one of the most important capitals today is the emotional capital. This is a term to describe one's ability to exhibit desirable emotions. I hypothesis this creates a demand to have a great emotional capital, which in turn creates a stressful experience.

Theories inspired by the empirical data is Anthony Giddens theory of a demand of heightened reflexivity in the modernity, Birte Beck-Jørgensens theory of everyday life and Aaron Antonovskys theory of sense of coherence.

The analysis of the empirical data shows different demands contribute to an experience of stress, for the newly graduated unemployed academics.

- Demand of being conscious of your own skills
- Demand of former work experience
- Demand of being positive and bringing a great mood
- Demand of a fitting personality for the workplace
- Demand of getting an exciting job, in which your education is applied

The first four demands are perceived as coming from potential employers, while the last one is a demand perceived as coming from themselves.

The demand of being conscious of your own skills is burdensome because the informants feel the skills, they have gotten from their education is too abstract, and doesn't apply to the real world. They exhibit perceived fraudulence, meaning they believe themselves to be fraudulent when claiming being skillful.

The demand of former work experience creates an experience of stress because it is perceived as impossible and paradoxical. Paradoxical because you can't get experience without a job, and they can't get a job because they have no experience. Therefore, it's hard for them to conceive a proper solution to this problem.

The demand of always being in a good mood and being positive is burdensome because unemployment is generally stressful, and everyday life seems empty and meaningless.

The last demand they perceive is the demand to have a fitting personality for the potential workplace. This is burdensome because the informants feel a need to lie or make a false impression to fit in.

The last demand is that which is perceived as coming from themselves. This is the demand to get an exciting job, where you use your education. This is burdensome because the informants perceive a stigmatization of newly graduated unemployed academics as being lazy and snobbish. Meaning they won't take a job because they feel it is beneath them. Therefore they feel both an internal pressure to

wait out for an exciting job and get the first job they get offered. Not being able to live up to both these demands at the same time creates a stressful experience.

1. Stress

1. 1 Stress som begreb

Dette speciale har som interesse at undersøge stress, og de samfundsmæssige sammenhænge med stress på individniveau. Indledningsvis vil jeg redegøre for stress som begreb, og de konsekvenser stress medføre.

Stress kan først og fremmest opfattes som et biologisk fænomen. Ud fra dette perspektiv beskrives stress som aktiveringen af de to endokrine responsystemer; hypothalamus-hypofyse-binyre-aksen (HPA) og det sympatiske binyremarv system (SAM). HPA-systemet udskiller hormonet kortisol, som blandt andet har indvirkning på den anti-inflammatoriske respons, og SAM-systemet udskiller hormonet katekolamin som har indvirkning på blandt andet det kardiovaskulære system og immunsystemet. I det biologiske perspektiv kan kortvarig stress have sundhedsfordele, men vedvarende aktivering af disse to systemer er med til at skabe en større risiko for både psykiske og fysiske sygdomme. Effekten på immunsystemet og det anti-inflammatoriske system har indflydelse på depression, autoimmune sygdomme og hjerte-kar-sygdomme (Cohen, Janicki-Deverts, Miller 2007: 1685). Andre fysiske og psykiske konsekvenser af længerevarende biologisk stress indebærer større risiko for hovedpine, hjertebanken, nedsat immunforsvar, anspændthed, koncentrationsbesvær, angst, depression, søvnbesvær, og infektionssygdomme (Psykiatrifonden.dk, SST b 2007: 21-24).

Det kan ikke benægtes at det er væsentligt at se på stress som et biologisk fænomen, men stress er i høj grad også en oplevelse som individet har, og derfor også et fænomenologisk fænomen. I et fænomenologisk studie beskriver Charlotte Bloch (2001) hvordan stress opleves for individet. Hun beskriver tre forskellige typer oplevelser af at være stresset:

- *Kamp-oplevelsen* beskrives som en oplevelse af en truende fremtid med modstand og barriere, men også en oplevelse af viljemæssig koncentration, aggression, anspændthed og målrettethed (ibid.: 48).
- *Kogen over-oplevelsen* er en oplevelse af øget fokus på forventede krav og uafsluttede opgaver, et øget handletempo, ophidselse, kaos og angstoplevelse og aggression (ibid.: 49-50).
- *Blokeringsoplevelse* er oplevelsen af uoverskuelighed og handlingslammelse i forhold til forventede krav, usikkerhed, magtesløshed, utilstrækkelighed, skam og skyldfølelse (ibid.: 52).

Fælles for disse oplevelser er at forventede krav på den ene eller anden måde opleves som noget der kræver mange ressourcer og derfor belaster følelsesmæssigt. Der er derfor mange negative emotionelle konsekvenser af stress, udover de biologiske.

Det biologiske og fænomenologiske perspektiv på stress adskiller sig fra hinanden ud fra hvordan stress måles. Hvis et studie blev udført, hvor der både blev målt på både den biologiske reaktion, og oplevelsen af stress i fænomenologisk forstand, så er det ikke usandsynligt at disse ville have en stærk sammenhæng. Disse perspektiver beskriver derfor det samme fænomen, men med forskellige ontologiske fortegn. De anses i dette speciale ikke som gensidigt udelukkende, og begge perspektiv anerkendes som gyldige, men det er oplevelsen af at være stresset der er genstand for denne undersøgelse. Derfor læner specialet sig op ad Blochs beskrivelse af stressoplevelsen, og definere stress som *oplevelsen af at være belastet af nuværende eller forventede krav*.

I forhold til kausaliteten af stress, så er der både et socialt konstruktivistisk perspektiv, og et objektive 'materialistisk' perspektiv. Ifølge Svend Brinkman er adskillelsen af disse perspektiver en for dikotomisk måde at tænke stressbegrebet på. Han argumenterer for det han kalder en *dobbelt konstitueret* forståelse af stress. Dette vil kort sagt sige at stress både er noget der *gøres* og noget der *sker*. Mere udspecificeret vil det sige at stress både skal tænkes som noget der er socialt konstrueret, og dermed noget der *gøres* og *skabes* når det bliver italesat og defineret i sociale interaktioner, og noget der er objektiv og materielt, og dermed *sker* fordi at der er udefrakommende mekanismer der skaber en stressreaktion hos individet (Brinkmann 2013: 76). Der anerkendes i dette speciale nødvendigheden og fordelene ved at have en dobbelt konstitueret forståelse af stress, men fokus vil hovedsageligt ligge på at identificere de udefrakommende samfundsmæssige faktorer, som eksempelvis de herskende idealer i samfundet, og hvordan dette påvirker individet, i forhold til at opleve at være stresset. Der vil derfor være mindre fokus på hvordan stress som begreb konstrueres i den sociale interaktion, men der tages højde for at dette også har indflydelse på hvornår individet opfatter sig selv som stresset.

1. 2 Stress som epidemi

Stress er et stigende problem i det danske samfund. Sundhedsstyrelsen har i Den Nationale Sundhedsprofil målt danskernes stressniveau i årene 2010, 2013, 2017 og 2021. I perioden 2010 til 2021 er der målt en stigning på ca. 8 procentpoint i andelen af danskere der oplever et højt stressniveau. Andelen af danskere der i 2021 oplevede et højt stressniveau er 29,1%, hvor det i 2010 var 20,8%.

Andelen der oplever et højt stressniveau er dermed gået fra omtrent hver femte person, til lidt under hver tredje person (SST 2022: 39). Denne stigning og høje andel af danskere der oplever at være stresset, tyder på at der er samfundsmæssige tendenser på spil når det kommer til hvad der kan kaldes en stressepidemi.

Svend Brinkmann giver i sit kapitel i bogen *Nye Perspektiver på Stress* nogle bud på hvorfor denne stressepidemi er opstået. Han peger blandt andet på at der er sket en sygeliggørelse af hverdagslivet. Det vil sige at hverdagslivets problemer i højere grad er blevet til sygdomme som kan diagnosticeres og behandles. Generthed kan dermed i højere grad diagnosticeres som social fobi, og tristhed kan diagnosticeres som depression, og mange flere eksempler kan nævnes. Dette skyldes at individualiseringen og sekulariseringen i samfundet har skabt et vakuum af forståelsesbegreber når det kommer til hverdagslivets problemer, som den psykologiske videnskab har fyldt ud med egne begreber (Brinkmann 2013: 85). Med denne forklaring ligger Brinkmann op til et socialkonstruktivistisk perspektiv på stress. Ud fra denne forklaring er det ikke nødvendigvis en objektiv stigning i stress, men en større tendens til at individer identificerer deres hverdagsproblemer som stress. Stress konstrueres derfor som et begreb der bliver bredere i betydning, og derfor passer på et stigende antal individer, som ikke nødvendigvis, i en objektiv forstand, er mere stresset end før.

Udover denne forklaring peger Brinkmann også på social acceleration og en humanistisk dehumanisering af arbejdet. Den sociale acceleration er en teori udformet af sociologen Hartmund Rosa, som mener at alt i tilværelsen er forøget i hastighed, og at dette leder til følelse af fremmedgørelse og permanent tidsunderskud. Brinkmann mener at stress i dag bliver den fortolkningsramme som individer kan sætte den sociale accelerations ubehag i (ibid.: 87-88). Derudover lever vi ifølge Brinkman også i en tid hvor arbejdet skal give mere end en simpel lønindkomst, men også være selvrealiserende, og handle om livslang læring og fleksibilitet. Dette fordrer til et øget præstationskrav, når det kommer til både sociale og emotionelle kompetencer. Konsekvensen af dette, kan være en oplevelse af ikke at præstere, og dermed slå til, som man burde. Også dette skaber et ubehag som tolkes gennem stressrammen (ibid.: 88-89). Hvor Brinkmanns første forklaring lagde op til et socialkonstruktivistisk perspektiv på stress, så tillader denne forklaring også et objektivt perspektiv på stress. Stress som begreb konstrueres stadig, men på baggrund af objektive og strukturelle tendenser, som skaber et ubehag der italesættes som stress. Specialet vil som Brinkman anbefaler det, bestræbe sig på at have en dobbelt konstitueret forståelse af stress, men vil som hovedfokus have de strukturelle og objektive tendenser, som skaber det individer, tolker som stress.

2 Ledige nyuddannede akademikere

2.1 Arbejdsløshed

I Den Nationale Sundhedsprofil (SST 2022: 35) er det blevet målt hvilke individer i samfundet der typisk oplever et højt stressniveau. Der er en andel af 24,5% af mænd der oplever stress, hvor der hos kvinderne er 33,6%, og det er dermed typisk kvinder der oplever stress. Personer med lav uddannelse har også større sandsynlighed for at opleve stress, i og med at andelen er 41,7% for personer med grundskole som højest gennemførte uddannelsesniveaue, og 22,9% hos personer med en lang videregående uddannelse. I forhold til erhvervsmæssig stilling er der målt en større andel stressede blandt dem uden for arbejdsmarkedet. Blandt arbejdsløse er det 47,4%, hos førtidspensionister er det 55,5% og hos andre uden for arbejdsmarkedet er det 55,7%. Det er i hver gruppe over dobbelt så stor en andel som beskæftigede, hvor det er 23,2% der oplever at være stresset. Det er en usædvanlig stor andel arbejdsløse som oplever at være stresset i forhold til beskæftigede, og det findes derfor interessant i dette speciale hvorfor denne gruppe oplever at være mere stresset, når denne gruppe samtidig umiddelbart har mindre arbejdsbyrde end beskæftigede.

Den såkaldte drift hypotesen kan blandt andet forklare dette. Denne vil forklare sammenhængen mellem stress og arbejdsløshed med at individer med et dårligere psykisk helbred også har større sandsynlighed for at være løsere tilknyttet til arbejdsmarkedet. Dette er påvist at til dels kunne forklare den høje stress hos arbejdsløse, men evidensen fra longitudinale undersøgelser påviser også at det hovedsageligt er sociale forklaringer der spiller en rolle i sammenhængen mellem mentalt helbred og arbejdsløshed (Creed & Bertrum 2006: 2-3). I dette speciale vil der derfor være fokus på at undersøge de sociale forklaringer.

I dansk politik er der tendenser til at stemple arbejdsløse som en byrde der er overflødige. I regeringens reformudspil *Danmark kan mere 1* er det målet at få 10.000 flere i arbejde (Altinget.dk - a). Dette er på trods af at ledigheden i skrivende stund ikke har været lavere end den er nu siden 2008 (dst). Det tyder altså på at arbejdsløshed bliver prioriteret højt politisk, selvom der er en relativ lav ledighed med 3,1% (tal fra oktober 2021) (ibid.). I forbindelse med lanceringen af dette reformudspil afholdt regeringen et pressemøde, og ved dette pressemøde udtaler statsministeren Mette Frederiksen:

”Jeg tror vi skal aflive den lidt sejlivede myte om at det at gå arbejde, nødvendigvis skal være lystbetonet (...). Vi er ikke et samfund (...) hvor nogle kan forbeholde sig retten til at lade vær med at

bidrage fordi at de hellere vil noget andet . . . alle voksne skal stå op om morgenen og bidrage til det her samfund ved at gå på arbejde". (Mette Frederiksen, DR.dk)

Her bliver det gjort klart at det er et uformelt krav for at være medlem af det danske samfund, at man vælger at arbejde hvis man kan. Samtidig bliver det antydnet at der er en gruppe danskere som *vælger* ikke at tage et arbejde, og derfor *vælger* ikke at bidrage til samfundet.

I reformudspillet lægges der hovedsageligt op til at sænke dagpengesatsen for akademiske nyuddannede, som motivation til at få dem i arbejde tideligere (Altinget.dk - a). Dette sammenlagt med hentydningen om at nogle *vælger* ikke at gå på arbejde og bidrage til samfundet, ligger grobund for en mulig stigmatisering af nyuddannede ledige akademikere. Et øget politisk fokus på dem sætter sandsynligvis et ekstra pres på nyuddannede akademikere, og oplevelsen af krav om at få et arbejde og præstere kan derfor tænkes at være større og mere belastende.

2. 2 Unge akademikeres møde med dagpengesystemet

Akademikere lever i mere og mere usikre og stressende prekære arbejdsforhold (Glerup et. al. 2018). Derfor er der større udsigt til arbejdsløshed og perioder med arbejdsløshed for unge akademiske dimittender. I dette afsnit vil jeg redegøre for den eksisterende forskning der er vedrørende oplevelsen af at være ung arbejdsløs akademisk dimittend i Danmark. Jeg tager udgangspunkt i den danske forsker Sabina Pultz to artikler *Governing homo economicus: risk management among young unemployed people in the Danish welfare state* (2016) og *Shame and passion: The affective governing of young unemployed people* (2018), der begge gør brug af interviews med 33 unge arbejdsløses møde med dagpengesystemet. I artiklerne nævner hun blandt andet 3 faktorer hun mener skaber stress; *sociale sammenligninger, selvstigmatisering og selvansvarliggørelse for emotionelle kompetencer.*

Sociale sammenligninger

I Pultz undersøgelser er det fundet at a-kasser deler deres medlemmer ind i kategorier alt efter hvor stor risikoen er for at de går ledige i længere end tre måneder. Der er tre kategorier; *lav risiko, medium risiko, høj risiko.* Jo højere risiko der vurderes for at gå mere end tre måneder ledig, jo flere møder og aktiviteter pålægger a-kassen en person at skulle deltage i for at opnå dagpenge (Pultz 2016: 173-175). Alt efter hvilken kategori du bliver placeret i, ændrer din oplevelse af dagpengesystemet sig altså. Medlemmerne bliver ikke åbent fortalt om denne risikovurdering, men i samtale med

medlemmerne hentydes der af medarbejderne i a-kasserne at der er forskel på folk, og at deres medlemmer bliver sammenlignet med hinanden. Medlemmerne er derfor bevidste om at der er en inddeling, og om at de ligger i en gruppe der er i højere risiko eller lavere risiko (ibid.: 176-177). Derudover beskrives det også hvordan presset på de arbejdsløse unge forøges når deres venner eller bekendte får arbejde og de stadig er arbejdsløse (ibid.: 180).

Selvstigmatisering

De unge arbejdsløse bliver opfordret til at se sig selv som 'jobsøgende' frem for arbejdsløse. Dette er et mærkat som fremstiller den arbejdsløse som værende aktiv fordi at personen er *søgende*, og ikke bare er uden et arbejde, men har horisont til at få et arbejde inden for den nærmeste fremtid (Pultz 2018: 369). På trods af a-kassernes opfordring oplever de unge stadig at tænke på sig selv som arbejdsløse, frem for jobsøgende. De er derfor mere selvstigmatiserende, og tænker på sig selv som tabere der bryder normerne, og er stillestående (ibid.: 368). Selvstigmatiseringen de arbejdsløse oplever, leder blandt andet til at de oplever at andre ser dem som dovne. Mange er under det indtryk at andre tænker at de ikke gør nok for at få et arbejde (ibid.: 370). Mange af de unge føler skam ved at modtage penge fra staten, netop fordi at de anser den generelle mentalitet som værende at man selv er ansvarlig for at være arbejdsløs.

Selvansvarliggørelse og motivation

Pultz beskriver at i dagpengesystemet lægges der vægt på at internalisere selv-ansvarliggørelsen for at blive hyret, og der bliver lagt op til at ved aktivt at deltage i kurser og vejledning, så stiger ens chance for at få et arbejde. Fokus bliver dermed fjernet fra at samfundsmæssige tendenser kunne bære skylden for at chancer for at få et arbejde er mindre, og flyttet over på personens eget ansvar for at være aktiv og forbedre sig så jobmulighederne opstår (Pultz 2016: 177).

A-kasserne arbejder meget med at opbygge *empowerment* hos deres medlemmer, det vil sige at der arbejdes med at opbygge selvtillid og motivation i jobsøgningsprocessen. Dette gøres blandt andet ved at de unge i kurser bliver opfordret til at lære at sælge sig selv som passioneret, motiveret og interessante mennesker, frem for at lære mere håndfaste færdigheder, som eksempelvis at blive bedre til Excel eller andre færdigheder man kunne forestille sig kunne være brugbare i et kontorarbejde. Pultz giver et eksempel på et sådan kursus der hedder *Find din passion og alting vil blive løst* (Pultz 2018: 368). Dette er fordi at det bliver anset som et problem hos dem der er i høj risiko for at være

ledige i en længere periode, at de mister motivationen. Det at selvmotivationen problematiseres, er med til at skabe en selv-ansvarliggørelsen for at være succesfuld i at finde et job, og det er her dine egne psykiske egenskaber som problematiseres, som værende skyld i at du fejler (Pultz 2016: 178-179). Selv-ansvarliggørelsen fra dagpengesystemet, har den effekt på de arbejdsløse at de oplever frygt for at forblive arbejdsløse, og oplever skyld og skam over at være i situationen som arbejdsløs (ibid.: 177).

Håndtering af de stressende faktorer

Når de unge arbejdsløse ikke kan leve op til kravet om at få et arbejde og føler sig stresset af dagpengesystemets selv-ansvarliggørelse, så håndtere de dagpengesystemer på anden vis for alligevel at leve op til idealerne, eller i hvert fald give det indtryk at de lever op til idealerne. Nogle af de unge arbejdsløse ved hvordan de skal håndtere a-kassen for at undgå at blive tvunget til at deltage i kurser og seminarer som de anser som unødvendige. Her sættes der nogle sociale kompetencer i spil ved at læse hvad medarbejderen fra a-kassen ønsker, og ved at performe motivation og engagement. Ved at gøre dette kan den arbejdsløse give et indtryk af at risikoen for vedblive arbejdsløs er mindre, og a-kassen behøver derfor ikke at gribe ind i samme grad (ibid.: 180).

En anden måde de arbejdsløse unge undgår at føle skam og stigmatisere sig selv er ved at se sig selv som freelancere, for på den måde at undgå 'arbejdsløs' labellet (Pultz 2018: 372). Pultz mener at de unge arbejdsløse undgår skammen og selvstigmatiseringen ved at identificere sig med et mærkat der i højere grad lever op til idealerne i samfundet. Dette har dog også en stressende effekt, da det reelt set er ulovligt at modtage dagpenge mens man laver freelance arbejde. Derfor leder det også til en følelse af usikkerhed og frygt (ibid.: 373-374).

2.3 Problemformulering

I dette problemfelt har jeg redegjort for stress som værende et voksende problem, og jeg har argumenteret for hvorfor nyuddannede ledige akademikere er relevante at undersøge i forhold til den politiske diskurs, men også fordi at de oplever dagpengesystemet på en specifik måde, som kan tænkes at virke stressende. Specialets målgruppe er derfor nyuddannede ledige akademikere, og problemformuleringen bliver derfor som følger:

Hvad oplever nyuddannede ledige akademikere som stressfaktorer ved at være arbejdsløse?

3. Teori

I dette afsnit vil jeg redegøre for den teori som jeg gør brug af i specialet. Som nævnt tager jeg udgangspunkt i at der er samfundsmæssige sammenhænge med hvorfor individet i højere grad oplever at være stresset. Brinkmann forklarer blandt andet dette med at der er sket en social acceleration i samfundet, og en humanistisk dehumanisering. Disse begreber lægger sig op ad både Boltanski & Chiapellos teori om den nye kapitalistiske ånd, og Anders Petersens teori om præstationssamfundet. Derudover er det også fundet relevant at inddrage Eva Illouz's teori om emotionel kapital for at beskrive samfundstendenserne. Jeg tager derfor udgangspunkt i disse teorier som analyser af tiden, og af hvilke idealer der hersker, som kan have en mulig indflydelse på oplevelsen af at være stresset. Derefter tager jeg stilling til hvilke kritikpunkter der også kan stilles for præstationssamfundet som en samtidsanalyse. Til sidst beskriver jeg kort de teorier der er blevet inddraget induktivt i dette speciale. Det vil sige, teorier som ikke har været udgangspunkt for dette speciale, mens om har vist sig at være relevante i forhold til at forklare den empiri der er blevet indsamlet. Her er der tale om Aaron Antonovskys teori om *oplevelsen af sammenhæng*, og hvordan dette hænger sammen med evnen til at håndtere stress, Birte Bech-Jørgensens teori om hvad giver en oplevelse af en meningsfuld hverdag, og Anthony Giddens teori om øget refleksivitet i det senmoderne samfund.

3. 1 Den nye kapitalismes ånd

Chiapello & Boltanski analyserer i bogen *The New Spirit of Capitalism* (2018) den historiske kontekst og udvikling som har resulteret i samfundets nuværende idealer. Deres mål med analysen er at beskrive de ideologiske forandringer som der har været i sammenhængen med kapitalismens forandringer (ibid.: 4). Ideologien som der er i sammenhæng med kapitalismen kaldes for *den kapitalistiske ånd*. Der er ifølge teorien brug for en kapitalistisk ånd for at retfærdiggøre kapitalismen, som i sig selv er uretfærdig, fordi at arbejderen mister ejerskab over frugten af sit arbejde, og er tvunget til at være en underordnet. Derfor er arbejderen enten fjendtlig overfor kapitalismen, eller også er arbejderen ikke motiveret til at deltage i engageret i systemet. Materielle ressourcer er selvfølgelig med til at motivere arbejderen, men kun akkurat nok til give den mindste indsats mulig, ikke nok til at arbejderen gør en reel indsats i sit job. For at mobilisere arbejderne og motivere dem, er kapitalismen derfor nødt til at retfærdiggøre sig selv (ibid.: 7). Chiapello & Boltanski referer i denne sammenhæng til Weber som originalt brugte begrebet *den kapitalistiske ånd* til at beskrive hvordan protestantismen var grundlaget for kapitalismen. Weber beskriver hvordan kapitalismens ånd er tæt forbundet med arbejdnernes etik og moral. Ifølge ham opstod kapitalismen på baggrund af at mennesket havde fået et

nyt moralsk forhold til sit arbejde. Efter reformationen var det blevet en religiøs pligt at have et arbejde. Dermed blev kapitalisternes jagt på profit også retfærdiggjort i det lys at det var en guddommelig pligt (ibid.: 9). Efter oplysningstiden og den medfølgende sekularisering er der i dag ringe basis for religiøs retfærdiggørelse af kapitalismen mener Chiapello & Boltanski. De refererer her til Albert Hirschman som argumenterer for at der i stedet for i større grad retfærdiggøres med forventede sociale fordele, og at kapitalismen nu retfærdiggøres med at den tjener 'det fælles gode' for samfundet (ibid.: 9). I stedet for biblen tyes der nu til den økonomiske videnskab og dens love. Diskursen var i stedet at ifølge de økonomiske love, så var jagten på profitmaksimering, og hvad end der skabte rigdom for individet, også ville skabe rigdom for samfundet, og det var derfor for 'det fælles gode' (ibid.: 12-13). Ifølge Chiapello & Boltanski er dette stadig ikke nok til at motivere arbejderne, fordi at der ikke opleves en direkte sammenhæng mellem at arbejde for en profitmaksimerende kapitalist og en blomstrende økonomi (ibid.: 14). Der derfor brug for en mere nuanceret retfærdiggørelse for kapitalismen. De mener at følgende spørgsmål skal kunne forklares hvis kapitalismen skal retfærdiggøres:

- *How is committed engagement in the process of accumulation a source of enthusiasm, even for those who will not necessarily be the main beneficiaries of the profits they are made?*
- *To what extent can those involved in the capitalist universe be assured of a minimum of security for themselves and their children?*
- *How can participation in capitalist firms be justified in terms of the common good, and how, confronted with accusations of injustice, can the way that it is conducted and managed be defended? (ibid.: 16)*

Det vil sige at udover at der skal retfærdiggøres for det fælles gode, så skal der også være et element af sikkerhed og entusiasme for arbejdet, for at en kapitalistisk ånd retfærdiggøres. For at beskrive en ideologi som tager højde for disse tre punkter, omtaler Chiapello & Boltanski det de kalder en *cit *, som løst kan oversættes til en legitimitetsorden. Dette beskriver den gældende opfattelse af hvad der er retfærdigt, og hvad der anses som det fælles gode, og dermed hvad der legitimerer den gældende kapitalisme. En sådan legitimitetsorden er typisk et modsvar på en kritik (ibid.: 22-23). Det er kritikken som fungerer som en motor for kapitalismens udvikling. Når en legitimitetsorden kritiseres, så tilpasser den sig kritikken og bliver til en ny *cit * og en ny kapitalistisk ånd. På trods af denne tilpassningsevne er der ifølge Chiapello & Boltanski 4 kritikpunkter som har været vedvarende kilder til indignation gennem de sidste to århundreder:

- (a) *capitalism as a source of disenchantment and inauthenticity of objects, persons, emotions and, more generally, the kind of existence associated with it;*
 - (b) *capitalism as a source of oppression, inasmuch as it is opposed to the freedom, autonomy and creativity of the human beings who are subject, under its sway, on the one hand to the domination of the market as an impersonal force fixing prices and designating desirable human beings and products/services, while rejecting others; and in the other hand to the forms of subordination involved in the condition of wage-labour (enterprise discipline, close monitoring by bosses, and supervision by means of regulations and procedures)*
 - (c) *capitalism as a source of poverty among workers and of inequalities on an unprecedented scale;*
 - (d) *capitalism as a source of opportunism and egoism which, by exclusively encouraging private interest, proves destructive of social bonds and collective solidarity, especially of minimal solidarity between rich and poor.*
- (ibid.: 37)*

Når Chiapello & Boltanski beskriver kritik af kapitalismen, som bekræfter de to typer kritik. Den *artistiske kritik* og den *sociale kritik*. Førstnævnte hænger sammen med de to første kritikpunkter der er citeret. Her kritiseres kapitalismen for at berøve autenticitet og meningsfuldheden fra både produkter og de arbejdere der producerede produkterne. Kritikken går også på at kapitalismen er undertrykkende i forhold til arbejderens frihed til at være sig selv, og til at være kreativ. Sidstnævnte hænger sammen med de to sidste kritikpunkter der er citeret. Kapitalismen bliver her kritiseret for at skabe enorm fattigdom og ulighed i samfundet, og dette er ifølge denne kritik med til at forværre solidaritet i samfundet (ibid.: 38).

Kapitalismens to første ånder

Chiapello & Boltanski beskriver to kapitalistiske ånder som de mener er gået forud for samtidens. Den første kapitalistiske ånd var gældende i slutningen af det 19. århundrede. Her var der fokus på entreprenøren som en ærværdig person, og entreprenørens evne til at være risikovillig og innovativ idealiseres her. Kapitalismen muliggjorde nu at man kunne frisætte sig selv fra traditionelle fra traditionelle afhængighedsforhold til blandt andet lokalsamfundet og familien, ved at leve op til disse idealer. Sikkerhedselementet i denne ånd lå i den kapitalistiske moral ved at spare og bogføre sin

økonomi, samt det tætte og patriarkalske forhold der var mellem arbejdsgiver og arbejder, især i små virksomheder. I forhold til det fælles gode blev kapitalismen i denne periode italesat som være til gavn for udviklingen af teknologien og videnskaben. Derudover blev en utilitarisme fra kapitalisternes side også brugt som retfærdiggørelse (ibid.: 16-17).

Den anden kapitalistiske ånd der skitseres, var gældende i perioden mellem 1930'erne og 1960'erne. Fremfor fokus på entreprenøren, var fokuset derimod på organisationen som heldhed, og det er i stedet lederen eller direktøren der ses som en specielt ærværdig person. De store organisationer var tiltrækkende for unge akademiske dimittender fordi at der var muligheden for at stige i graderne i organisationen og få mere indflydelse. Dette udgør også sikkerhedselementet, i og med at mange virksomheder nu var så store at man kunne være sikker på at virksomheden ville bestå, og at man kunne gøre karriere indenfor virksomheden. Det fælles gode var i denne ånd også italesat som kapitalismens gavn for udviklingen af teknologien og videnskaben, men nu i endnu højere grad. Derudover blev forholdene for arbejderen også forbedret i forhold til bedre vilkår, men også i forhold til at en mere meritokratisk struktur opstod, så muligheden for at blive belønnet for sine ekstraordinære færdigheder, var i højere grad til stede (ibid.: 17).

Den nye kapitalismes ånd

I den nye kapitalismes ånd er det ifølge Chiapello & Boltanski en projektorden der er den herskende legitimitetsorden. Fordi at arbejdsmarkedet i høj grad har en projektorienteret arbejdsgang, hvor der bliver trukket på et netværk for at oprette en midlertidig arbejdsgruppe, der kan løse en arbejdsopgave, så argumenteres der for at dette har betydning for den gældende legitimitetsorden (ibid.: 107). I denne orden opnås det fælles gode kun ved vedvarende aktivitet og en konstant udvidelse eller forbedring af netværket. Når der er tale om vedvarende aktivitet, så menes der ikke udelukkende aktivitet på arbejdspladsen, men også frivilligt arbejde, ubetalt arbejde eller anden form for produktivitet som ikke nødvendigvis er aflønnet (ibid.: 109). Denne aktivitet har til formål at skabe projekter, men disse projekter skabes ved hjælp af et netværk, og en del af aktiviteten bliver derfor også at opbygge et netværk (ibid.: 110). Et projekt anses som noget man konstant skal være i gang med, det ene efter det andet. Og derfor opstår idealerne om vedvarende aktivitet og en konstant udvidelse eller forbedring af netværket. At leve op til disse idealer giver mere status, og dem som ikke er i gang med et projekt, eller er i gang med at udvide sit netværk, er i fare for at blive ekskluderet, og vil blive anset som mindre ansættelsesværdig (ibid.: 110).

Når Chiapello & Boltanski beskriver forskellen på dem der lever op til idealerne, så bruger de begreberne *den store person* og *den lille person*. Den store person som lever op til idealerne, ved hvordan man engagerer sig i et projekt, og har en evne til at være meget entusiastisk. Personen skal være tillidsfuld, men også være i stand til at kunne forlade et projekt igen, for at kunne være tilgængelig til et eventuelt andet projekt. Derfor skal personen også være tilpasningsdygtig og fleksibel tidsmæssigt, men også intellektuel. Det er derfor forventet at *den store person* har mere end bare én kvalifikation (ibid.: 112). Derudover skal personen have gode kommunikationsevner, være opmærksom på dem omkring sig, kunne give et godt indtryk af sig selv, være åben og venlig (ibid.: 114). *Den lille person* er lig med en person som ikke er ansættelsesværdig. Det er den person som ikke engagerer sig i projekter, eller ikke kan slippe et projekt igen. Personen kan ikke skabe tillid fra sit netværk, og kan ikke stoles på fordi at personen ikke lever op til deres ansvar eller udelukkende tænker på sit eget bedste fremfor det bedste for gruppen eller netværket. Derudover er personen dårlig til at kommunikere, og er meget autoritær og intolerant, og er derfor dårlig til at indgå kompromis når det er nødvendigt. Personen er meget ufleksibel og lever ikke op til at være vedvarende aktiv, fordi at personen prioriterer sikkerhed over autonomi, og hænger derfor fast i det samme projekt, fremfor kontinuerligt at søge et nyt (ibid.:119-120). Disse begreber beskriver forskel på dem der anses som ansættelsesværdig og ikke ansættelsesværdig, og ud fra denne teori er hypotesen at de ledige nyuddannede akademikere skal leve op til idealerne for den store mand, for ikke at blive marginaliseret. Dette må lægge et stort pres på individerne for at være entusiastiske, tilpasningsdygtige osv.

3. 2 Præstationssamfundet

Teorien om præstationssamfundet er et andet bud på en analyse af nutidens samfund, som til dels overlapper med Chiapello & Boltanskis teori om den nye kapitalismes ånd. Det stigende antal deprimerede i det danske samfund er udgangspunktet for Anders Petersens samtidsanalyse af samfundet som et præstationssamfund. I den sammenhæng henviser han til den franske sociolog Alain Ehrenberg, og hans perspektiver på sammenhængen mellem psykiatriens historie og samfundsidealerne. Han mener at det i stedet for at være indskrænket til kun at dække de 'sindssyge' også dækker de 'normale'. Det, at depression er blevet et normalt problem, kendetegner ifølge ham et særligt samfund, og vilkårene for at være medlem af dette samfund (Petersen 2016: 52). Ehrenberg mener at dette udelukkende er et spørgsmål om at depressionsbegrebet konstrueres ud fra nogle nye samfundsidealer og ikke en objektiv forværring af individets psyke, men dette er Petersen ikke enig i. Han

mener, at der *er* sket en objektiv forværring af individets psyke skabt af nutidens idealer, men dette har en gensidig effekt på konstruktionen af depression som begreb (ibid.: 53).

Depression er en mulig konsekvens af længerevarende stress, og også stress kan siges at være et stigende problem, der kan argumenteres for både at være en objektiv forværring af psyken, men også et resultat af hvordan stress konstrueres socialt. De samfundsmæssige tendenser som Petersen relaterer til depressionsepidemien, kan også relateres til stressepidemien, da der er et overlap og stor sammenhæng mellem depressionsepidemien og stressepidemien (SST b 2007: 21-24).

Petersen beskriver at konkurrencestaten er et bagtæppe for præstationssamfundet. Begrebet konkurrencestaten beskriver samfundet som værende i vedvarende konkurrence med andre nationer. Logikken i dette samfund bliver en økonomisk logik, som skal mobilisere hele befolkningen til at konkurrere økonomisk med de andre nationer. I denne proces omdannes uddannelsesinstitutioner til udelukkende at have den funktion at gøre folk markeds- og arbejdsparate så hurtigt som muligt, så de kan deltage i den globale konkurrence på Danmarks vegne. På den måde er konkurrencestaten tæt forbundet med arbejdsmarkedets behov (Petersen 2016: 56-57). Det individ som konkurrencestaten hylder, er det opportunistiske og egennyttige individ. Det vil sige at det er det individ der er motiveret til at gribe chancer, og vil gøre alt for at realisere sin egen version af det gode liv. Instrumentet til at realisere sin egen lykke er i konkurrencestatens lys er hovedsageligt arbejdet (ibid.: 58-59). Ifølge Petersen er konkurrencestaten, og det individ det hylder, ikke nok til at beskrive det fulde billede af individideal der findes i samtiden (ibid.: 60).

Præstationsindividet

For at beskrive det individideal der i dag er til stede, beskriver Petersen først den kultur den er opblomstret i, nemlig præstationskulturen. Denne kultur kommer fra sportens verden hvor det er præstationer der hyldes. I sportens verden er det nødvendigt at arbejde hårdt og bruge meget tid på sin sport for at præstere, og det er derfor blandt andet nødvendigt at ofre tid med bekendtskaber og lignende. Derudover er selvdisciplinering, selvmotivering og resiliens også vigtige kompetencer (ibid.: 60-61). Petersen argumenterer for at præstationskulturen har løftet sig ud af sportens verden og er blevet en del af det overordnede samfund. Derfor er præstation blevet en primær social kompetence og der er opstået et præstationssamfund hvor det gængse individ i samfundet skal leve op til præstationskulturens idealer (ibid.: 62).

Petersen går dybere ind i hvilket idealer individet skal leve op til i præstationssamfundet. Petersen beskriver hvordan at individet går fra at have været i et disciplinærsamfund hvor de sociale regler kommer i form af forbud, og der lægges vægt på at kende sin plads. Den gennemgående forståelse er derfor at man *må-ikke* og *at skulle*. Dette er samfundet løbende blevet befriet for, blandt andet ved 1960'ernes ungdomsoprør, kvindefrigørelsen og generelt ved en tiltagende individualisering. Præstationssamfundet er vokset ud af denne frigørelse, og i kraft af at individet i større grad i kraft af sine præstationer kan udforske sine egne livsmuligheder. Den gennemgående forståelse er dermed *at kunne* i stedet, og at alt kan lade sig gøre hvis man vælger at præstere tilstrækkeligt (ibid.: 66-67). Selve det at præstere er derfor i et meget positivt lys, stort set uanset indenfor hvilket område der præsteres, og det hyldes som samfundsmæssigt værdifuldt (ibid.: 67). Individet holdes derfor ansvarlig for selv vedvarende at præstere og udmærke sig selv i forhold til andre (ibid.: 68).

Præstationssamfundets idealer inkludere de idealer der indkapsler Chiapello & Boltanskis begreb om *den store person*. Som nævnt er det idealerne om vedvarende aktivitet, omstillingsparathed, motivation, initiativrigthed osv. *Den store person* overlapper derfor med præstationsindividet, i den forstand at præstation hænger sammen med at igangsætte projekter, selvrealisere sig selv og udvikle sine kompetencer. Præstationsindividet skal derfor, ligesom *den store person*, også kunne fungere i et netværk, og opbygge og vedligeholde netværk, fordi at de åbner mulighederne for at præstere (ibid.: 71-72).

Petersen beskriver også hvilke vilkår han mener at præstationsindividet lever under. Ifølge ham lever individet i permanent usikkerhed. Både fordi at målstokken for godt arbejde konstant ændrer sig, og man derfor skal konstant omstille sig for at præstere, men også fordi at arbejde generelt bliver mere og prekært, det vil sige at det i højere grad er kortsigtet projektarbejde, frem for langsigtet stabilt arbejde (ibid.: 80-81). Derudover så er præstationsindividet også i konstant konkurrence med andre, som også prøver at præstere deres bedste for at realisere deres bedste liv og være ansættelsesværdige (ibid.: 83). Fordi at vi lever i en usikker tid, så er det vigtigt at individet gør sig selv resilient for at kunne håndtere den usikre fremtid. Autonomien skal derfor ledsages af resiliens, fordi at individet skal kunne holde til den usikkerhed autonomien også ledsages af (ibid.: 97). Autonomien er i dette tilfælde ikke friheden *fra* fare, men friheden *til* fare. Friheden kommer af evnen til at navigere i de usikre forhold og være stærk og holde ud (ibid.: 98). Resiliens hænger også sammen med at kunne være vedvarende motiveret. På arbejdsmarkedet der appelleres der derfor også til vedvarende

motivationsarbejde, derfor er dette endnu et ideal som præstationsidealet skal leve op til. Præstationsindividet skal kunne motivere sig selv til at stræbe efter nye mål og udfordringer (ibid.: 90).

Petersen relaterer selv sin analyse til stress og beskriver hvordan individidealene i præstationssamfundet er en kronisk stressende belastning. Grunden til at denne belastning er kronisk er fordi at det er næsten umuligt at undslippe den. Muligheden for selvrealisering og frihed er svær at argumentere imod, og virker umiddelbart som noget positivt. Skyggesiden er et kæmpe forventningspres, vedvarende arbejde med selvet og konstant psykisk årvågenhed som bliver udmattende og belastende, når det ikke kan undslippes (ibid.: 110-111). Petersen mener at præstationssamfundet kan beskrives som et blidt barbari. Det er blidt fordi at præstationssamfundet virker umiddelbart som værende positivt og frigørende, men i virkeligheden er den med til at afvise andre logikker om det gode liv, og fremstår derfor som den eneste rigtige mulighed. Derfor er præstationssamfundet på sin vis også undertrykkende ligesom så mange andre ideologier også kan være (ibid.: 113). Dette kan være med til at få individet til at yde mere end det i virkeligheden evner, og på den måde konstant overbelaste det (ibid.: 115).

3.3 Emotionel kapitalisme

Både *den store person* og præstationsindividet er beskrevet som værende individer der besidder mange emotionelle kompetencer, som blandt andet vedvarende motivation, resiliens og empati for at kunne inspirere og kommunikere godt. Emotionelle kompetencer hænger ifølge disse teorier derfor sammen med at være ansættelsesværdig, og dette illustrerer en vareliggørelse af emotionelle kompetencer. Eva Illouz har analyseret samtidens samfund med blik for netop en sådan vareliggørelse af emotionelle kompetencer. Hun påstår at kapitalismen har en meget emotionel side, og at en meget specialiseret emotionel kultur er vokset side om side med kapitalismens udvikling. Hvis vi har øje for denne emotionelle side, kan vi ifølge hende afdække væsentlige sider af den sociale organisation i kapitalismen (Illouz 2007: 4). Hun mener at transformationen til denne nye emotionelle kultur startede da Freud i det 20. århundrede kom til USA og præsenterede sine idéer om psykoanalysen. Disse idéer skabte det som hun betegner som en ny *emotional stil*. Det beskrives som den måde hvorpå psykiske problemer håndteres på. Denne nye emotionelle stil som blev skabt, var den terapeutiske emotionelle stil. Dette var en stil med fokus på selvet og terapeutiske metoder. Dens begrebskatalog blev værktøjer til måden man håndterede problemer på. Denne emotionelle stil har ifølge Illouz domineret gennem hele det 20. århundrede (ibid.: 7-8). Den begyndte at vinde indpas i virksomhederne

omkring 1880erne til 1920erne hvor industrialiseringen boomed, og virksomhederne voksede stødt i antal ansatte (ibid.: 11). Det store antal ansatte var en ny udfordring for lederne, og lederne søgte derfor hjælp hos psykologerne til at opretholde disciplin og produktivitet. Det psykologiske sprog begyndte på den måde at blive en del af begrebsarsenalet i virksomhedslogikken (ibid.: 12). Dette har ledt til at vi ifølge Illouz, i samtiden, lever i det hun kalder en *emotional kapitalisme*. Det betegner at vi i dag lever i et samfund hvor emotioner i højere grad er blevet vareliggjort og rationaliseret, og i højere grad følger en økonomisk logik (Illouz 2007: 5). Illouz argumentere for at der på baggrund af den emotionelle kultur er opstået det hun, med inspiration fra Bourdiue, har valgt at kalde emotionelle felter. Hun beskriver det således:

“a sphere of social life in which the state, academia, different segments of cultural industries, groups of professionals accredited by the state and university and the large market of medications and popular culture intersected to create a domain of action and discourse with its own rules, objects, and boundaries.” (ibid.: 62-63)

Det vil sige at det er et felt hvor alle de nævnte områder i samfundet er med til at skabe en ny logik baseret på den emotionelle kultur, hvor der er bestemte begreber, regler og handlinger der kan fortages. Dette felt er konstrueret og reguleret ved hjælp af emotionelle kompetencer og evnen til at fremvise den emotionelle stil. De emotionelle kompetencer kan i feltet benyttes til at opnå social og økonomisk kapital, i form af eksempelvis forfremmelser, og det kan derfor karakteriseres som en kapital i sig selv (ibid.: 63). I præstationssamfundet og den nye kapitalisme vil jeg argumentere for at vi ser en emotionel stil, hvor emotionelle kompetencer til at være vedvarende motiveret og aktiv, resilient, kunne kommunikere og vedligeholde et netværk er adgangsbillet til social og økonomisk kapital ved at opnå en højere ansættelsesbarhed. Er denne emotionelle stil vareliggjort, vil det betyde at de nyuddannede ledige akademikere, vil opleve et pres fra arbejdsmarkedet om at leve op til denne emotionelle stil. Dette vil sandsynligvis skabe en oplevelse af stress, hvis de ikke har, eller oplever at have, denne emotionelle kapital.

3. 4 Er det virkelig også et præstationssamfund som vi lever i?

Når Anders Petersen argumenterer for at det er muligheden for selvrealisering der anses som det fælles gode i samfundet, skal vi så også tage dette for gode vare. Hvis vi tager fat i Zygmunt Bauman og hans teori om 'ordensbygningen', så peger han på det økonomiske fremskridt som det der anses

som det fælles gode. I bogen *Forspildte liv* (2004), argumenterer han for at arbejdsløse generelt bliver set som overflødige i modernitetens samfund. Han beskriver hvordan der i samfundet er en ordensbygning baseret på det økonomiske fremskridt, det vil sige en orden hvor dem der ikke anses som havende en funktion i forhold til at skabe økonomisk vækst bliver stempet som uønskede i samfundet (Bauman 2004: 12). Arbejdsløse bliver beskrevet som en gruppe der bliver stempet som uønskede og overflødige i samfundet. Ifølge Bauman er arbejdsløse anset som en byrde i kraft af at de skal forsørges og dermed tager værdi fra økonomien, i stedet for at give værdi til økonomien. Derudover argumenterer han for at der opstår en 'social hjælpeløshed' hos de arbejdsløse, fordi at der ikke er nogen rolle i samfundet som de passer ind i. På grund af dette mener han at der opstår en manglende selvagtelse og meningsfyldthed (ibid.: 21). Bauman beskriver her hvordan en 'orden' i samfundet er med til at stemple arbejdsløse og hvordan dette har konsekvenser for individets oplevelse. Præstationssamfundet har på samme måde sin egen 'ordensbygning' hvor dem der ikke lever op til idealerne marginaliseres. Her er det i stedet dem som ikke præsterer og skaber et samfund hvor der er mulighed for selvrealisering der er 'overflødige'. Er det så det økonomiske fremskridt der generelt anses som det fælles gode, eller er det muligheden for selvrealisering?

Selvrealiseringsdogmet har i de seneste år været under lup, specielt hos psykologen Svend Brinkman, som ofte forsøger at gøre op med netop præstationssamfundet. Han har i 2014 skrevet bogen *Stå fast: Et opgør med tidens udviklingstvang* (2014), som titlen antyder, stiller sig kritisk i forhold til konstant udvikling og selvrealisering. Bogen har solgt omkring 80.000 eksemplarer og har skaffet ham omkring 75.000 Facebook følgere, hvor han ofte laver opslag der med sarkastisk tone kritiserer idealerne i præstationssamfundet (Berlingske.dk). Den meget populære danske komiker Anders Matthesen har også i skrivende stunds år, udgivet bogen *Livsstil er en livsstil - En selvhjælpbog der kan hjælpe dig til at hjælpe dig selv - med selvhjælp* (2022), der på meget sarkastisk vis kritiserer selvrealiseringskulturen. Det tidligere nævnte citat af Mette Frederiksen hvor hun udtaler at arbejde ikke nødvendigvis skal være lystbetonet, illustrere også hvordan at der allerede er opstået en modstand mod selvrealiseringen som det fælles gode (DR.dk). Arbejdsmarkedet efterspørger flere erhvervsuddannede frem for akademisk uddannede, og derfor vælger Mette Frederiksen en retorik der udtrykker at arbejdet ikke behøver at indeholde et selvrealiserende element (Altinget.dk - b). Arbejdsmarkedets behov prioriteres over individets behov for selvrealisering, og det er derfor det økonomiske fremskridt der synes at være det der ligger til grund for ordensbygningen.

Mette Frederiksens kommentar er også blevet kritiseret, blandt andet af Weekendavisen. I en af deres artikler påpeges det at 80% af danskerne er glade for deres arbejde og at ”*med det in mente er det ikke så mærkeligt, at nyuddannede unge forventer at få et job, de kan lide. Det er jo det, de andre har*” (Weekendavisen.dk). Der er altså stemmer der taler for at der er andet end det økonomiske fremskridt der skal prioriteres. Da præstationsidealene møder både fortalere og kritikere tyder det på at der er en dialektik omkring dette. Dette projekt tager derfor stilling til om interviewpersonerne også selv gør op med præstationsidealene, og at dette er også genstand for analyse i forhold til hvordan det påvirker om individet bliver stresset. I forhold til om det er det økonomiske fremskridt eller muligheden for selvrealisering der anses som det fælles gode, der vil jeg argumentere for at det er et tilfælde af at det ene ikke nødvendigvis udelukker det andet. Som Petersen nævner, så er det konkurrencestaten der er bagtæppet for præstationssamfundet. Som nævnt er det i konkurrencestaten at den økonomiske logik gælder, og det handler om at konkurrere økonomisk med de andre lande. Den danske fortælling i denne sammenhæng er at vi kan konkurrere på vores viden og vores kreativitet. Derfor er det også i kraft af selvrealiseringen at vi fremmer det økonomiske fremskridt, og begge dele kan derfor anses som værende det fælles gode. I dette projekt vil der derfor blive taget højde for at det fælles gode i, i informantens sind, både kan være det økonomiske fremskridt og muligheden for selvrealisering, på en og samme tid, men også hver for sig.

3. 5 Induktivt tilføjet teorier

Som nævnt er der benyttet visse teorier induktivt i dette speciale. Den første teori der her er tale om, er Aaron Antonovskys teori om *oplevelsen af sammenhæng* (OAS). Dette begreb beskriver individets evne til at håndtere krav ved at skabe en oplevelse af en sammenhæng mellem krav, egne evner til at opfylde disse krav, og at det er værdifuldt at leve op til disse krav (Antonovsky 2000: 17). Han beskriver 3 komponenter til dette begreb; *Begribelighed, håndterbarhed og meningsfuldhed*.

Begribelighed henviser den evne et individ har til at forstå, og opfatte stimuli som struktureret og ordnet, og ikke opfatte stimulig som kaotiske og ustruktureret (ibid.: 34-35). Håndterbarhed handler individets opfattelse af at have ressourcer nok til at klare de krav, som individet bliver udsat for. Meningsfuldhed handler om følelsen af at tingene er værd at engagere sig i, at det har betydning i en emotionel forstand (ibid: 35-36). Denne teori viste sig at være relevant i forhold til hvor håndterbare de krav, som informanterne oplever i deres situation, er.

Den anden teori der viste sig at være relevant var Birte Bech-Jørgensens teori om oplevelsen af et meningsfuldt hverdagsliv. Hun undersøger i sin bog *Når hver dag bliver hverdag* (1994), hvordan arbejdsløse kvinder har fået brudt deres hverdag, og hvordan de skaber en mening med hverdagen alligevel. Hun beskriver fænomenet hverdag, som en symbolsk orden, der skabes gennem selvfølgeligheder, og upågtede aktiviteter. Det vil sige alle de aktiviteter som vi gør til hverdag, men ikke nødvendigvis tænker over at vi gør (Bech-Jørgensen 1994: 17). Denne symbolske orden skaber en oplevelse af en meningsfyldt hverdag, hvorimod fraværet af en sådan orden giver en oplevelse af kaos og uforudsigelighed (ibid.: 13). Hun beskriver hvordan at arbejdsløse oplever et brud i deres hverdag, og mister de upågtede aktiviteter, og dermed den symbolske orden, og oplever at være i en kaotiske situation, hvor dagene bliver forskelsløse (ibid.: 111 + 144). Dette viste sig at være relevant fordi at informanterne også havde oplevet et brud på deres hverdag, og også oplevede mangel på en meningsfuld hverdag, hvilket påvirkede deres evne til at leve op til visse opfattede krav.

Til sidst viste det sig at der yderligere var en samtidsanalyse som værende relevant, Anthony Giddens teori om det senmoderne samfunds, og de eksistentielle grundvilkår der er gældende. Han mener at samfundet i dag er præget af en øget refleksivitet og detraditionalisering, som betyder at det i dag er individets egen opgave at være refleksiv og skabe en selvfortælling, som opretholder en oplevelse af identitet. Dette står i kontrast til det traditionelle samfund, hvor erhverv typisk gik i arv, og der derfor var mere oplagte og selvfølgelige identiteter (Giddens 1996: 68). Det har vist sig at informanterne også oplever det som et vilkår på arbejdsmarkedet, at det er vigtigt at være refleksiv omkring sin professionelle identitet.

4 Metode

4.1 Interview

Det er blevet besluttet at gøre brug af kvalitativ empiri i form enkeltmandsinterviews. Dette er valgt fordi at dette projekt, som nævnt, er interesseret i målgruppens *oplevelse* af at være stresset. Det er vurderet at det er denne metode som på mest dybdegående vis belyser denne oplevelse. Interviewformen har derfor et livsverdensfokus, som har islæt i den fænomenologiske metode (Brinkmann & Kvale 2015: 31). Det vil sige at der er fokus på at spørge ind til informanternes hverdag og umiddelbare oplevelse af ledighedsperioden (ibid.). Det anerkendes at denne livsverden ikke kan tilgås fuldstændigt, når det højst sandsynlig ikke er muligt for informanten at give en fuldstændig formidling af oplevelsen med alle dens nuancer. Oplevelsen skal forstås af interviewerens, hvilket højst sandsynlig heller ikke er en fuldstændig forståelse af en oplevelse med mange facetter, men målet er at komme så tæt på informantens oplevelse som muligt (ibid.).

4 ud af 5 af interviewsene er fortaget online ved hjælp af programmet Zoom på grund af geografiske udfordringer. Online interviews har ulempen at det i forhold til et fysisk interview reducerer tilliden og tryghed på grund af en manglende grad af øjenkontakt, nonverbale tegn, ansigtsudtryk, kropssprog og gestus (Lo lacono et al. 2016:11-13,19). Fordelen har været at det har været muligt at interviewe informanter der ellers ikke ville have haft mulighed på grund af geografien. Den reducerede tillid er imødekommet ved at have et fokus på at være ekstra ekspressiv i forhold til kropssprog og nonverbale tegn generelt.

Interviewsene har været semistruktureret, og en interviewguide er blevet udformet som redskab til disse. Interviewguiden er udformet ved hjælp af den teori der redegøres for i teoriafsnittet, som er brugt deduktivt. Spørgsmål blandt andet vedrørende det at føle sig presset til at præstere og have en bestemt emotionel stil er på baggrund af teorien inddraget. Den eksisterende forskning er også inddraget deduktivt til at udforme interviewguiden. Her er der blandt andet gjort brug af Sabina Pultz undersøgelser, og der er på baggrund af disse inddraget spørgsmål vedrørende jobcentrets og a-kassens rolle i ledighedsperioden, og hvorvidt der opleves en selv-ansvarliggørelse for at finde et job. Interviewguiden er løbende blevet revideret for yderligere at indfange de elementer som i empirien har vist at være relevant. Blandt andet er der induktivt blevet inddraget temaet hverdagslivet. Disse temaer er udelukkende inddraget på grund af informanter der selv har lagt vægt på disse.

Helt generelt er interviewguiden brugt som et redskab og en støtte, men der har hovedsageligt været fokus på at følge og opmuntre informantens egen talestrøm, så længe den var relevant for specialet. Derfor er interviewguiden ikke blevet fulgt rigtigt, men mere flydende, i forhold til hvad der var passende for den pågældende informant. Det er forsøgt at holde spørgsmålene så åbne som muligt, så informanten selv kan prioritere de vigtigste temaer i deres oplevelse. Først efter informanten har fået muligheden for at bringe egne temaer på banen, og efter der er blevet propet med opfølgende spørgsmål i passende grad, er der blevet spurgt mere ind til temaerne der bruges deduktivt.

Intervieweesene har narrative elementer i sig, for at informanterne fortæller historier fra deres ledighedsperiode for at beskrive deres oplevelse. Disse historier blev både spontant fortalt af informanterne, men er også blevet forsøgt fremkaldt når muligheden bød sig. Dette er blandt andet sket i forhold til at fortælle om jobsamtalen, hvor det har hjulpet informanten at trække på en konkret historie, for at udtrykke sig.

I interviewsene er der blevet brugt et forholdsvis akademisk sprog, fordi at alle informanterne er akademikere, og det var derfor forventet at dette ville være det mest passende. Der har tilsyneladende ikke været de store forståelsesproblemer fra informanterne, som også selv havde et forholdsvis akademisk sprog. Der er ikke blevet refereret til konkrete sociologiske teorier, fordi at det på trods af en akademisk uddannelse ikke er forventet at der er kendskab til disse. Derudover er der også risiko for bias når en specifik teori bliver nævnt, da holdningen til denne specifikke teori sandsynligvis kan påvirke informantens svar.

Interviewsene er efterfølgende blevet transskriberet for at kunne blive databehandlet. I disse transkriptioner er det ikke fundet nødvendigt at have et fokus på følelsesudtryk, betoning og pauser eller lignende, da formålet ikke er konversationsanalyser eller andre sproglige analyser, men derimod en helt almindelig meningsanalyse. Derfor er gentagelse og pludseligt stop og omformulering af sætninger heller ikke inkluderet verbatim i alle tilfælde (Kvale & Brinkmann 2015: 240).

4. 2 Målgruppe

Som nævnt er dette speciale interesseret i at undersøge unge ledige nyuddannede akademikeres stressfaktorer. Målgruppen er derfor aldersmæssigt defineret som mellem 25 og 35 år gammel. Dette anses som en alderskategori der kan defineres som *ung*, ydermere er det også samme aldersgruppe som Sabina Pultz gør brug af sine egne undersøgelser, og det vil derfor være mere validt at perspektivere

til disse undersøgelser (Pultz 2018: 366). Uddannelsesmæssigt er målgruppen defineret som unge med en færdiggjort længerevarende akademisk uddannelse, det vil sige mindst en færdiggjort kandidatgrad fra universitetet. Det er bevidst, at det valgt, at det er mindst en færdiggjort kandidatgrad, fremfor en bachelorgrad, der også betegnes som en akademisk uddannelse. Dette er valgt fordi at det i dag er mest almindeligt for målgruppen at tage en kandidatuddannelse, fremfor for en bacheloruddannelse. 46.651 i aldersgruppen 25-35 har i skrivende stund en bacheloruddannelse som højest fuldførte uddannelse, mod 148.860 der har en lang videregående uddannelse (dst.dk). Det anses derfor som mest repræsentativt at inddrage akademikere med dette uddannelsesniveau. Oprindeligt var målgruppen akademikere der under interviewet var i en ledighedsperiode. Grundet rekrutteringsproblemer var det nødvendigt også at inddrage unge akademikere som på det tidspunkt de blev interviewet, var under arbejde, men tidligere har været ledige efter de dimitterede. Ulempen ved dette er at den menneskelige hukommelse ikke er perfekt, og der er derfor risiko for at der opstår recall bias ved oplevelser der er forkert husket. Dette påvirker reliabiliteten, men imødekommes ved at perspektivere de tidligere ledige oplevelse, med de nuværende ledige. Ved at gøre dette er det vurderet hvorvidt disse stemmer overens, og hvis disse stemmerens overens på mange punkter, vurderes det at der er mindre risiko for bias. Det blev overvejet at målgruppen skulle være informanter som er decideret stressramte, det vil sige at de enten er sygemeldt på grund af stress eller er diagnosticeret med stress. Dette havde været det mest optimale fordi at det havde garanteret at informanten havde en stærk oplevelse af stress, som dette speciale kunne belyse. Det blev dog vurderet at dette ville skabe rekrutteringsproblemer, og muligheden for chancen for en større pulje af informanter i målgruppen blev prioriteret. Der opstod senere i processen rekrutteringsproblemer, og derfor viste det sig at dette var det rigtige valg.

4. 3 Rekruttering

Der blev i alt rekrutteret 5 informanter. Rekrutteringen af informanterne skete hovedsageligt gennem personlige kontakter. Målgruppen er kun lidt ældre end mig selv, og det var derfor muligt at finde 3 ud af 5 informanter i mit personlige netværk. Ulempen ved at rekruttere fra sit personlige netværk er at risikoen for social desirability bias sandsynligvis forstærkes, når der er større sandsynlighed for at mødes uformelt. Det er forsøgt at komme så mange led ud i mit personlige netværk som muligt, så den personlige relation er så lille som mulig, så dette bias ikke går ud over reliabiliteten. Den oprindelige strategi var at søge gennem sociale medier på diverse facebookgrupper. Jeg fik overtalt Magisternes a-kasse til at lægge et opslag op på deres facebookside med mine kontaktoplysninger. Dette

resulterede i at 2 informanter kontaktede mig. Foruden blev det forsøgt at kontakte diverse A-kasser, med det formål at de kunne agere gate-keeper. Dette var blandt andet ikke muligt for a-kasserne, da GDPR-reglerne, også kendt som Persondataloven, hindrede dem i at give oplysninger om deres medlemmer. Nogle a-kasser havde også en generel politik om at deres medlemmer ikke blev udsat for undersøgelser, fordi at medlemmerne kunne føle sig presset til at deltage, når a-kassen på sin vis repræsenterede undersøgelsen ved at agere gatekeeper. Derudover var der også kontakt til jobcentret i Aalborg, der også grundet GDPR-reglerne ikke kunne hjælpe.

4. 4 Informanterne

Alle informanterne falder inden for målgruppen med en alder på 25-35 år gammel, og med en lang videregående uddannelse. 2 ud af 5 informanter var ledige på det tidspunkt de blev interviewet, mens resten var i arbejde. Den informant der har været ledig i kortest tid, var ledig i 3 måneder, mens den der har været ledig i længest tid, har været ledig 14 måneder. Der er derfor stor forskel på ledighedsperioderne informanterne i mellem. Umiddelbart vil det være en forudindtaget slutning at dem der har været ledig længest vil kunne bidrage mest med at belyse stressfaktorer ved at være ledig, fordi at sandsynligheden for at være stresset er større. Til gengæld har repræsentationen af informanter der både har været ledige i en kortere periode og en længere periode, haft den fordel at det har været muligt at perspektivere dem til hinanden. Der er derfor også øje for et tidsperspektiv i analysen, i forhold til forskel på oplevelsen af ledighed i en kort periode og i en længere periode.

2 af informanterne har en humanistisk uddannelse, 2 har en samfundsfaglig uddannelse, og den sidste har en uddannelse inden for ingeniørfaget. De såkaldte *bløde* fag er dermed overrepræsenteret i dette speciale, og de såkaldte STEM-fag (Science, Technology, Engineering og Mathematics) er underrepræsenteret med kun én enkelt repræsentant. Undersøgelsen kan derfor ikke siges at være repræsentativ for ledige nyuddannede akademikere i alle fag, men i højest grad ledige nyuddannede akademikere i de bløde fag.

Det havde været optimalt med en gruppe informanter der repræsenterede alle fag, men på trods af dette anses det stadig som værdifuldt at belyse de informanter fra de bløde fags oplevelse, fordi at ledigheden er størst i denne gruppe (Akademikerne 2022: 2).

4. 5 Etiske overvejelser

Interviews vedrørende ens mentale helbred og generelle livsverden anses ofte som meget personligt. Derfor kan et sådan interview virke indskrænkende på informantens privatliv. I dette speciale er det derfor valgt at anonymisere alle informanterne. Det vil sige at navne er ændret og alle identificerbare oplysninger er udeladt (Kvale & Brinkmann 2015:117; Brinkmann 2015:463-465). Derudover er alle informanter blevet spurgt om samtykke og blevet informeret om at de vil blive anonymiseret. Hvilket også har den fordel at informanterne sandsynligvis føler sig mere trygge ved at dele oplevelse, og forhåbentlig har delt mere end de ellers ville.

5. Adaptiv teori

I dette speciale er det ønsket at have en åben tilgang til det der undersøges, hvor der både kan inkluderes induktive og deduktive elementer for bedst at gribe alle muligheder for bedst at kunne beskrive fænomenet. Derfor tages der udgangspunkt i Derek Layders *adaptive teori*.

Før 1960'erne var der en meget fastgroet dualisme i den metodiske tilgang til sociologiske undersøgelser. Fra 1960'erne og op gennem 1980'erne skete der et nybrud, hvor de metodiske tilgange og den ontologiske forståelse blev redefineret (Jacobsen 2007: 250). Og også før dette har C. Wright Mills i protest af dikotomien i den metodiske tilgang i sin tid udtalt: "*Empiriske data er blinde uden teori, og teori er indholdsløs uden data*" (ibid.: 249). I forbindelse med denne forståelse af teori og empiris rolle, forslår han en blanding af induktion og deduktion, ved en vekselvirkning mellem brugen af teori og empiri (ibid.: 250). Derek Layders adaptive tilgang udspringer af disse nybrud og er et moderne forsøg på at bryde med de klassiske dualismer og bygge bro mellem deduktion og induktion, kvantitativ og kvalitativ, objektiv og subjektiv, aktør og struktur mm. (ibid.: 251-252).

Layder forsøger at bryde dualismen i ontologien ved at bygge bro mellem den kritiske realistiske ontologi og den kritisk rationalistiske ontologi. Det vil sige forståelsen af at der er en objektiv verden uafhængig af vores oplevelse eller sansning, og at forskere altid tolker verden gennem deres teoretiske forestillinger (ibid.: 252). Denne dualisme forsøger han at bryde med disse tilkendegivelser:

(1) at samfundet både eksisterer inden i og uden for mennesket, og dermed at såvel internalisering som eksternalisering er centrale træk ved samfundslivet, og (2) at det objektive og subjektive gensidigt påvirker hinanden og sameksisterer i tid og rum. (ibid.: 251)

Han erkender i disse to tilkendegivelser at aktøren og strukturen påvirker hinanden begge veje, dvs. at aktøren påvirker strukturen og vice versa, og at der findes både en objektiv og en subjektiv virkelighed. Selvom han anerkender sameksistensen og den gensidige påvirkning af aktør og struktur, og af objektivt og subjektivt, så mener han at disse er adskillelige og selvstændige domæner (ibid.: 256). Layder taler derfor om at der findes *det objektive domæne* og *det subjektive domæne*. Når han beskriver disse domæner som adskillige, så er det i en analytisk forstand, og disse domæner er i virkeligheden til dels overlappende, og påvirker gensidigt hinanden (ibid.: 259).

Som nævnt ønsker Layder også at bryde dikotomien i induktion og deduktion (ibid.: 252). Ifølge ham er induktion og deduktion, og deres evne til henholdsvis at teoriteste og teorigenerere, lige vigtige i forhold til at undersøge et emne, og udvikle og konkretisere teori (ibid.: 264). Der lægges derfor ikke nogen fast formel i den adaptive tilgang til hvornår der skal arbejdes induktivt og deduktiv. Layder mener at en fastlagt formel vil hæmme den fleksible proces som hans tilgang lægger op til. Til trods for denne metodiske frihed i forhold til at være induktiv eller deduktiv tager Layder afstand til grounded theory og den teori emergerende tilgang, og foretrækker en teoriudviklende tilgang med både induktive og deduktive faser i vekselvirkning. Det vil sige en tilgang hvor både teori og empiri har en vekselvirkende indflydelse på undersøgelsen. Derfor foreslås det at der indledes med at udforme et problemfelt og teoretiske overvejelser, og at det derefter er problemet og teorien der skal lede processen, og ikke en fastlagt plan om at være enten deduktiv eller induktiv (ibid.: 266).

I forhold til teoriens rolle i en undersøgelse, så er Layder fortalende for en teoretisk eklekticisme og pluralisme. Det vil sige at Layder mener at man kan sammensætte forskellige begreber fra forskellige teorier, og at man kan udvælge og isolere enkelte begreber fra en teori. Denne udvælgelse af teoretiske begreber skal ikke være tilfældig, men systematisk og reflekteret (ibid.: 258). Formålet med denne eklektiske tilgang er at afprøve begreber og teorier mod egen empiri. Det er det som Layder kalder *fantasifuld afprøvning*. Dette skal styrke ens egen unikke teorikonstruktion (ibid.: 267). Disse begreber som vælges eklektisk omtales af Layder som *orienterende begreber*, og skal fungere som de begreber der indledningsvist skal danne overblik og retning for undersøgelsen. Det forslås at de orienterende begreber som vælges, skal henvise til både det objektive domæne og det subjektive domæne, for at bryde denne dualisme. De skal også være *sensitive*, hvilket vil sige at de skal sættes op mod empirien og redefineres og udvikles, så problemet i undersøgelsen bliver beskrevet mere præcist (ibid.: 273).

Udover orienterende begreber forslår Layder også at man gør brug af andre begrebstyper.

- Begrebs-indikator-forbindelser som forbinder overordnet teori med empirien
- Adfærds/handlingsmæssige begreber og systemiske/socialt begreber: første knytter sig til følelser og motiver, og det andet handler om det strukturelle.
- Brobyggende begreber: Forsøger at forbinde aktør og struktur enten ved at betone bindeledet mellem det objektive og subjektive niveau ved at fokusere på medierende positioner i

samfundslivet eller ved at orientere sig mod de særlige situationer eller positioner, hvor menneskers subjektive motivationer påvirkes af systemiske forhold (ibid.: 271)

Layders formål er at løfte adfærds/handlingsmæssige begreber op på et strukturniveau. For at gøre dette er det nødvendigt med de brobyggende begreber og begrebs-indikator-forbindelser. Dette er ifølge ham med til at bryde dikotomien mellem aktør og struktur (ibid.: 272).

Den adaptive tilgang i dette speciale

I dette speciale er det forsøgt at leve op til den adaptive tilgangs principper om at bryde dualismen i sociologien. Dette er blandt andet gjort ved at inkludere både teori der har fokus på struktur og teori der har fokus på aktør. De overordnede teorier der har fokus på struktur, er teorien om præstations-samfundet, den nye kapitalismes ånd og teorien om emotionel kapitalisme. Disse teorier har fokus på de strukturelle forhold der er i samtiden, og vil derfor kunne siges at dække det objektive domæne. Teorier der dækker aktørperspektivet, og det subjektive domæne, er teorier omkring stress og oplevelsen af stress. Her er eksempelvis Aaron Antonovskys teori om oplevelsen af sammenhæng, og Birte Bech-Jørgensens teori om hverdagslivet. Det skal nævnes at selvom disse teorier hver især har fokus på enten struktur eller aktør, så bryder de hver især til dels allerede dualismen. Eksempelvis tager teorien om præstationssamfundet højde for hvordan de strukturelle forhold påvirker aktøren. Teoriene er derfor ikke dualistiske i sig selv, men der er i specialet taget højde for at inddrage teorier der både beskriver det objektive domæne og det subjektive domæne.

Dette speciale opnår ikke den fuldstændige brydning af dualismen ved at inddrage både kvantitativ og kvalitativ metode. Som nævnt er det kun den kvalitative metode i form af enkeltmandsinterviews der gøres brug af i dette speciale, og dette er med fokus på livsverdenen. Det subjektive domæne bliver derfor overprioriteret i forhold til dette valg. Dette imødekommes ved at der er forholdt sig reflektivt i forhold til hvordan struktur også kommer til udtryk i empirien. Teorien spiller her en rolle i forhold til at løfte den kvantitative empiri op på et strukturniveau.

Som Layder forslår er der taget udgangspunkt i teoretiske overvejelser og eksisterende forskning. De orienterende begreber har derefter sat retningen for undersøgelsen. Det vil sige at begreber som *præstationsindivid*, *arbejdsløs*, *nyuddannet akademiker* og *stress* har været med til at bestemme temaet i undersøgelsen. Præstationsindividet henviser både til det objektive domæne og det subjektive

domæne, ved at beskrive individet og dets livsverden, og de strukturelle forhold der forårsager denne livsverden. Disse begreber behandles sensitivt i forhold til empirien, og det er forsøgt at definere begreberne så de stemmer overens med de faktiske forhold som undersøgelsen finder. Begrebet stress defineres eksempelvis i forhold til hvordan informanterne i denne undersøgelse oplever at være stresset, og det at præstere defineres i forhold til hvordan informanterne oplever at de skal præstere i den situation som de står i.

I specialet er det også forsøgt at bryde dikotomien mellem induktion og deduktion ved at bruge de forskellige faser i en vekselvirkning. Som nævnt er interviewguiden løbende blevet revideret efter hvert interview. Dette er et eksempel på hvordan dette speciale har været fleksibelt i forhold til induktivt at inddrage de emner som empirien præsenterer. Her er som nævnt eksempelvis inddraget emnet hverdagslivet. Som nævnt er der også inddraget teorier induktivt.

6. Præsentation af informanterne

I dette speciale er der som tidligere nævnt interviewet 5 informanter med en lang videregående uddannelse som har haft en periode med ledighed efter endt uddannelse. Jeg vil i dette afsnit præsentere informanterne, for senere at lave en dybdegående analyse af deres oplevelse af ledighedsperioden.

Første informant er Lone. Hun er 26 år gammel og bor på Amager. Hun har en kandidat i engelsk og kommunikation, og en bachelorgrad i samme to fag. Begge uddannelser er fra Roskilde universitet. Hun blev færdig i efteråret 2020, og var stadig ledig på tidspunktet hvor hun blev interviewet. Hvilket var i foråret 2022.

Anden informant er Pauline. Hun bor i Odense og er 30 år gammel. Hun har en bachelor i historie, og har sidenhen taget en kandidat i kulturformidling. På tidspunktet hun blev interviewet, var hun stadig ledig, og havde været det i cirka 4 måneder. Før det havde hun en midlertidig stilling i 6 måneder, og før det havde hun været ledig i 6 måneder.

Tredje informant er Marcus. Han er 30 år gammel og har en kandidat i statskundskab, som han fik fra Syddansk universitet. Han blev færdig med sin uddannelse i 2019, og har sidenhen været ledig i 14 måneder. På det tidspunkt han blev interviewet, var han i arbejde som salgskonsulent for virksomheden SAP.

Fjerde informant er Malte. Han har en kandidat i operations and supply chain management. Han var ledig i 3 måneder, indtil han blev ansat som produktionsplanlægger, som er en stilling han stadig besad under tidspunktet for interviewet.

Femte informant er Hassan. Han er 28 år gammel og har kone og børn. Han har en kandidat i statskundskab fra Syddansk universitet. Han blev færdig i 2019 og var ledig i 12 måneder, indtil han fik stillingen som udviklingskonsulent i Kolding kommune. Han besad stadig denne stilling på tidspunktet for interviewet.

7. Analyse

I analysen er der fokus på hvilke faktorer der skaber stress hos nyuddannede akademikere i deres ledighed. Ifølge Charlotte Blok er der en sammenhæng mellem oplevelsen af stress og hvilke krav en person oplever at skulle leve op til (Jf. 3-4). I analysen identificeres de krav som der opleves, og hvorfor disse krav opleves som værende svære at leve op til. Det overordnede krav er at de ledige nyuddannede akademikere oplever at de skal være i stand til at sælge sig selv til arbejdsmarkedet. Det vil sige gøre et bestemt indtryk enten til jobsamtalen, eller i ansøgningen.

”Men det der med at finde jobs og tilpasse den, selve ansøgningen, det blev lidt nemmere end jeg lige havde troet, men det er lidt svært, fordi at man skal sælge sig selv på en eller anden måde. Det synes jeg altid er lidt hårdt.” (Malthe: 2)

Malthe er den informant som har haft den korteste ledighedsperiode, men giver alligevel udtryk for at det at skulle sælge sig selv har været udfordrende. Lone giver også udtryk for at aspektet ved at skulle sælge sig selv er følelsesmæssigt udfordrende. Hun er i forbindelse med følgende citat blevet spurgt ind til hvorfor hun synes det er svært at gøre et indtryk overfor en potentiel arbejdsgiver.

” (...) der føler man nogle gange man virkelig sådan skal tale for sin syge moster, det der, med at man sådan hele tiden skal være på dupperne, man skal hele tiden sælge sig selv. Det føles nogle gange ubehageligt” (Lone: 10)

Det overordnede krav om at sælge sig selv beskrives af disse informanter som både hårdt og ubehageligt. Det er i dette speciale, ud fra den indsamlede empiri, analyseret hvilke krav der opleves at hænge sammen med det at skulle sælge sig selv til en potentiel arbejdsgiver. Følgende krav er blevet identificeret.

- Krav om at være kompetenceafklaret
- Krav om tidligere jobberfaring
- Krav om godt humør og et positivt mindset
- Krav om en personlighed der matcher arbejdspladsen

Derudover eksisterer der også et krav fra de ledige nyuddannede akademikere til dem selv.

- Krav om et fagligt relevant og spændende job

I analysen er der fokus på hvorfor de ledige nyuddannede akademikere oplever at der er disse krav, og hvorfor de oplever at det er svært at leve op til disse krav. Derudover er der også fokus på hvordan disse krav håndteres eller imødekommes.

7.1 Krav om at være kompetenceafklaret

Informanterne oplever, at det er et krav at vide, hvad dine egne kompetencer er samt at kunne stole på, at du kan bruge de kompetencer på arbejdsmarkedet. Hassan fortæller i følgende citat, hvad han oplevede en potentiel arbejdsgiver, ønskede fra ham.

”Så det de vægtede rigtig meget på de job, det var, at jeg hvilede i mig selv og de kompetencer jeg havde” (Hassan: 7)

Det er ifølge Hassan vigtigt at kende til -, og at kunne hvile i sine kompetencer, for på den måde at kunne relatere dem til en specifik stilling.

”Når man for eksempel søger et job, så skal det være sådan ekstremt målrettet, det er ikke nok med at have en abstrakt ansøgning i forhold til, at jamen jeg kan det her og det her og det her, og så prøver man at ramme så bredt som muligt i jobopslaget. Det skal være så specifikt som muligt, og man skal gå ind og læse om virksomheden eller kommunen, og se, okay, Odense kommune bøvler rigtig meget med administrativt arbejde, og har rigtig mange problemer med integration, hvis det er det stillingen, går ud på. Og så målrette, prøve og se om man kan ramme det.” (Hassan: 10)

Der lægges vægt på at leve op til de specifikke kompetencer, der udtrykkes i stillingsopslaget. Kravet handler om at have en stærk professionel identitet. I forbindelse med dette krav kan man med fordel henvise til Anthony Giddens teori om det senmoderne samfunds eksistentielle grundvilkår. Potentielle arbejdsgiveres krav om en stærk professionel identitet er et udtryk for det generelle eksistentielle grundvilkår, det er at skabe sin egen identitet. Der kræves en stor refleksivitet omkring egne kompetencer og en stærk og sikker selvfortælling om, hvilken rolle man har på arbejdsmarkedet.

Informanterne oplever, at deres kompetencer er for abstrakte og brede til at passe ind i en specifik stilling. Det er derfor en udfordring at være bevidst om sine kompetencer og at stole på, at deres kompetencer passer ind i arbejdsmarkedet.

Pauline giver udtryk for, at hun har fundet det udfordrende at blive afklaret med, hvilke kompetencer det egentlig er, at hun har, og hvordan de kan bruges på arbejdsmarkedet.

”Det har også været lidt en udfordring, og det der med at vide hvad for nogle kompetencer man selv har også, fordi at nogle gange så tager man det lidt for givet, synes jeg, hvad det er man egentlig kan.” (Pauline: 2)

Hassan som har læst statskundskab, ser sine kompetencer som så brede, at han ikke er blevet dygtiggjort nok i hver enkelt kompetence til, at han passer ind i en specifik stilling.

”Altså nu er statskundskab jo en generalistuddannelse. Så du kan noget, og du kan samtidig ingenting. Du rammer som et haglgevær, fucking bredt. Når du læser en stilling, halvdelen af kompetencerne kan du krydse af, og halvdelen kan du ikke.” (Hassan: 7).

Hassan giver udtryk for en ambivalent oplevelse af egne kompetencer, hvor han både anerkender, at han har kompetencer, men samtidig oplever han, at han ikke har nogen kompetencer overhovedet.

I følgende citat giver Hassen et konkret eksempel på et fag, han har taget på sin uddannelse, som han ikke mener, at han er blevet dygtiggjort nok i til reelt at kunne bruge det til at kvalificere sig til et arbejde.

”Vi havde forvaltningsret, men jeg brugte det ikke til en skid, fordi at jeg er jo ikke jurist jo. Når du kommer til jobsamtalen og siger, jeg har jo et fag i forvaltningsret, det kvalificere dig jo ikke til en skid. Det kan du jo tage på to måneder, eller en måned, eller tage bogen, og så er det det (...) Men nu når jeg er kommet i arbejde, det var så i jobperioden, hvor jeg tænkte, at når de efterspørger noget, hvad fanden kan jeg egentlig? Jeg har haft makro- og mikroøkonomi, og hvad så? Det gør mig ikke til økonom.” (Hassen: 8).

Marcus har også haft oplevelsen af, at hans uddannelse var så bred, at det var svært at vurdere, hvor han passede ind på arbejdsmarkedet.

”Faktisk så, når man har sådan en generalist uddannelse som jeg har, så kan det være svært at vide, hvilke jobs kan man egentlig søge? Hvad kan jeg? Fordi, at der er ikke nogen jobs, hvor det er et af kravene, at du skal være rigtig god til at kunne din Bourdieu, de jobs er der ikke jo. Så det er med at prøve og finde ud af, hvad er det egentlig man kan? Det er sgu svært at vide, når man ikke har været på arbejdsmarkedet. I hvert fald ikke på det akademiske arbejdsmarked. Så hvilke jobs skal man søge, og hvilke kompetencer har jeg.” (Marcus: 2)

Her gives der også udtryk for, at de opnåede kompetencer er for teoretiske til at være nyttige i praksis på arbejdsmarkedet. Marcus beskriver også, hvordan det har været en opgave at finde ud af, hvordan hans kompetencer passer ind i arbejdsmarkedet. Han beskriver, at han oplever, at en akademisk uddannelse ikke giver kompetencer, der er konkrete nok til, at det er gennemskueligt, hvordan man passer ind i arbejdsmarkedet i forhold til en erhvervs- eller professionsuddannelse, som typisk er rettet mod en specifik stilling.

”Jeg tror måske, at inden jeg startede på universitet, så havde jeg troet, at der havde været mere specifikke kompetencer, som du kunne bruge på arbejdsmarkedet. Og sådan er det jo ikke, ikke fordi at man ikke får nogle kompetencer, altså man får mange kompetencer, men det er lidt mere abstrakt. Du skal lidt mere selv finde ud af, hvordan kan du bruge dem. Det er ikke sådan ligesom, at hvis du er sygeplejerske, så lærer du et specifikt fag” (Marcus: 3)

Lone har også problemer med at hendes kompetencer er så brede, at hun har svært ved at vurdere, hvor hun passer ind på arbejdsmarkedet.

”Det er sådan det evige spørgsmål, man får fra familien ’hvad bliver du så, når du bliver færdig?’ ’Egentlig så bliver jeg jo ikke noget, jeg bliver kandidat, men hvad bliver man’. Det jo ikke ligesom, så min søster hun har læst-, hun er ved at tage en sygeplejerskeuddannelse, det ved man ligesom også hvad er, hun bliver sygeplejerske. Og så sidder man der ’jamen, hvad bliver jeg’ jeg bliver sådan en med sådan en her palette af kompetencer, men hvor jeg selv skal vælge, hvordan de passer ind i erhvervslivet” (Lone: 4).

Hun sammenligner også hendes uddannelse med en professionsuddannelse, hvor der uddannes til en specifik profession.

Informanterne giver udtryk for, at det er svært at være reflektiv omkring deres rolle på arbejdsmarkedet, når den akademiske uddannelse giver en så bred palette af kompetencer. Den akademiske uddannelse tyder på at være mere præget af det eksistentielle grundvilkår om refleksivitet end erhvervs- og professionsuddannelser. Erhvervs- og professionsuddannelser er i informanternes opfattelse mere lig de eksistentielle grundvilkår i det traditionelle samfund, hvor identiteten er oplagt. Når du tager en sygeplejerskeuddannelse, er den professionelle identitet som sygeplejerske meget oplagt, hvorimod der ikke er nogen oplagt stilling til de akademiske uddannelser.

Dette øgede krav om refleksivitet hos akademikere skaber en større usikkerhed hos informanterne, og de viser tegn på *selvopfattet bedrageri* (bedre kendt som *imposter syndrom*). Selvopfattet bedrageri defineres således af Kolligian og Sternberg: *Perceived fraudulence is a subjective experience of perceived intellectual phoniness that is held by certain high-achieving adults who, despite their objective successes, fail to internalize these successes* (309: 1991). Hassan mente ikke, at han kunne bruge sine kompetencer til noget, og resten af informanterne har svært ved at se, at deres kompetencer er noget værd. På trods af, at de alle sammen har gennemført en længerevarende akademisk uddannelse, så har de ikke internaliseret succes eller fået selvopfattelse som kompetent. Kolligian og Sternberg har i en kvantitativ undersøgelse påvist en sammenhæng mellem blandt andet præstationspres, dårligt selvværd og selvkritisk personlighedstræk med mere. I en kvalitativ undersøgelse påviser Clarke og Knights (341: 2014), at det er oplevelsen af ikke at leve op til egne forventninger, og bevidstheden om forskellen på det idealiserede jeg og det faktiske jeg, der skaber angst og usikkerhed.

Anders Petersen argumenterer for, at der er øget præstationspres i samtidens samfund. Dette præstationspres kan være med til at skabe et overdrevent idealiseret jeg, som er svært at leve op til. Dette kan sandsynligvis skabe det selvopfattede bedrageri, som gør informanterne så usikre på egne kompetencer, at de har svært ved at være refleksive omkring deres egen professionelle identitet.

Pauline mener, at det ville hjælpe, at universitetet havde større fokus på forberedelse til arbejdsmarkedet. Hun havde selv et fag, der gik ud på netop dette, og har også været i praktik i forbindelse med sin uddannelse. Hun mener, at det har hjulpet hende med at vide, hvor hun passer ind i arbejdsmarkedet.

”Så på den måde, så synes jeg, at det burde være sådan noget obligatorisk for alle, og det har jeg også snakket meget med mine venner om også, at de synes, at det burde man have haft, altså sådan noget med-, ja få lidt mere at vide om, hvad er det egentlig arbejdsgiverne efterspørger. Jeg tror også, at der var flere, der havde valgt praktik, hvis det var, at de havde vidst lidt mere om det. Også det der med, at det faktisk giver rigtig meget. Så det tror jeg helt sikkert, også det der med at vælge noget relevant i forhold til, hvor du gerne vil hen. Nu var jeg i praktik inde ved Odense kommune. Hvilket har givet et indblik i, hvordan kommunen arbejder, og det kan jeg egentlig meget godt lide, det der offentlige arbejde som.” (Pauline: 12-13).

Lone er også i sin uddannelse blevet tilbudt fag, som er designet til at hjælpe hende ud på arbejdsmarkedet, men hun mener, at det er underprioriteret, og derfor ikke var hyppigt nok, og ofte var på et ubelejligt tidspunkt.

”Altså det er noget, de har fokus på at lægge op til, at man også kommer-, på uni der havde de faktisk sådan nogle, hvad skal man kalde dem, kompetenceafklarende workshops et eller andet, hvor man kunne komme, og så var det sådan, så de satte 2 eller 4 timer af en eftermiddag, hvor man kunne komme forbi og få hjælp til og ligesom prøve at omsætte nogle af de ting man kunne og sådan noget, men det var sådan en gang hver halve år, og det lå altid sådan enten i nogle af mine forelæsninger eller mens jeg skrev speciale, hvor jeg alligevel ikke kom på campus, fordi hvorfor skulle jeg tage til Roskilde, når jeg alligevel skrev og boede på amager. Det var sådan, så tager man ikke lige til et campus for at være med til sådan et kursus en eftermiddag, hvor man alligevel kunne lave en masse andre ting” (Lone: 4)

Universitet har mulighed for at styrke de studerende i at være refleksive omkring deres rolle på arbejdsmarkedet, hvis de prioriterer kompetenceafklarende kurser og praktik højere. Dette ville sandsynligvis give nyuddannede ledige akademikere en stærkere professionel identitet og modvirke det selvopfattede bedrageri.

Nogle af informanterne har fundet meget støtte hos deres a-kasse i at blive afklaret med, hvordan deres kompetencer passer ind i arbejdsmarkedet.

”Min a-kasse var meget informativ i forhold til, at de har jo mange tidligere akademikere, og akademikere som jobkonsulenter, så de kunne sagtens formidle det meget nemmere for mig, og give et præj til, at det er de her kompetencer, og det er det her, du kommer til at lave. Før du er i stillingen og skal lave det, så er det meget sværere at visualisere, at okay, jeg har sådan en kritisk analysesans, hvad er det for noget arbejde, du så får, før, når du læser, så er det meget bredt, du skal ud at lave noget administrativt analysearbejde ’hvad er det så? Er det økonomisk og sådan noget?’” (Hassan: 8).

Lone omtaler også, at hendes a-kasse har specifikke kurser, som er designet til at støtte i at omsætte ens kompetencer til jobmarkedet.

”A-kassen og jobcentret og sådan noget har også fokus på det. Fordi de ved godt, at det er en udfordring for mange akademiker det her med, ’hvad kan jeg egentlig?’ for de har både sådan nogle moduler, man selv kan lave, men de holder også altså, nu er jeg medlem af MA, de har rigtig mange-, der jo så primært har været webinarer, men der har de også nogle kompetenceafklarende forløb, hvor man ligesom kigger på de skills, man har fået noget, og hvordan de egentlig kan omsættes til viden eller til jobsøgningsprocessen” (Lone: 4).

A-kasserne er med til at støtte informanterne i at være refleksive omkring deres professionelle identitet, og styrker den således også. Derudover har A-kasserne også kompetenceforbedrende kurser, som kan give ledige akademikere mere håndgribelige kompetencer, der er attraktive for arbejdsmarkedet, og som passer til specifikke stillinger.

Pauline tilskriver succesen med at få et projektarbejde, at hun til jobsamtalen kunne nævne nogle kompetencer, som hun havde fået ved at deltage i et kursus, som hendes a-kasse tilbød.

”Nu har jeg lige været til infografik kursus i dag. Det var min fagforening der holdt det, Danmarks magisterforening, og det giver også en hel del, synes jeg, de har rigtig mange gode kurser. Så det har jeg benyttet mig rigtig meget af. Det er ikke noget for noget bevis på, men det er mere det der med at kunne sige, at jeg har kompetencerne, for eksempel til jobsamtalerne. Der er mange gode muligheder, og jeg søgte jo også om at få det digitale markedsføringskursus som er 6 uger også, og få det, så det

har jeg også fået bevis på, det var eksamen og sådan nogle ting. Det synes jeg helt sikkert, jeg kunne mærke, efter jeg havde taget det, det var helt sikkert det, at jeg fik job på” (Pauline: 6)

Hassan giver i følgende citat et eksempel på kurser, han fik gennem sin a-kasse, og som har givet ham praktiske kompetencer, der ifølge ham selv har gjort ham mere attraktiv på arbejdsmarkedet.

”Det var for eksempel sådan noget med kommunikation og formidlingskurser til, hvordan man bliver bedre til at kommunikere og formidle. For eksempel et datasæt, lidt formidling af det. Office-pakken kurser. Begynder, ekspert i Excel for eksempel, det var sådan nogle ting, jeg kunne bruge i min efterfølgende jobsøgning, og udstråle bedre kendskab til Excel, som mange arbejdspladser efterspørger” (Hassan: 3)

De mere praktiske kompetencer er mere håndgribelige, og gør dermed opgaven med at forholde sig reflektivt til sin professionelle identitet nemmere.

Hassan beskriver også, hvordan han, da han endelig kom ind på arbejdsmarkedet, blev mere afklaret med, hvordan han passede ind. Da han fik afprøvet sine kompetencer i praksis, blev han mere sikker på, hvordan hans kompetencer var relevante i forhold til en specifik stilling.

”Men da jeg kom på arbejdsmarkedet, så kunne jeg egentlig godt se, at statskundskab handlede mere om at få det overordnede samlede overblik. Du er modsat dine kollegaer, som måske er økonomer, kun tænker i tal, du kan oversætte tallene og formidle det politiske, og mere til noget samfundsmæssigt, og så videre. Så du har det der boldspil mellem borgere og samfund, politik og økonomi, og kan trække en rød tråd mellem det hele. Fordi du får det der fugleperspektiv på det hele. Det hjælper egentlig ret meget, når du kommer i sådan nogle alsidige stillinger, hvor du er generalist.” (Hassan: 8).

Hassan giver udtryk for, at det at være i en relevant stilling, har gjort, at han ikke længere har selvopfattet bedrageri. Han giver udtryk for, at han har en klar fortælling om lige præcis, hvordan hans kompetencer passer ind i arbejdsmarkedet. Praktisk erfaring har på den måde givet ham en stærk professionel identitet.

7.2 Krav om tidligere jobberfaring

Informanterne gav udtryk for, at noget af det som de potentielle arbejdsgivere lagde mest vægt på, når de skulle ansætte, det var erfaring. Denne erfaring kunne både være erfaring inden for den specifikke stilling som informanterne søgte, eller det kunne være andet erfaring i form af praktik, studiejobs eller lignende

”Altså, når man har de her akademiske retningslinjer, så gælder det, af hvad jeg sådan har bemærket, meget-, altså ikke karakterbladet, men hvad har du lavet ud over det. Studiejobs, praktikforløb, frivilligt arbejde, har du lavet noget i foreninger og diverse. Det tænker jeg, det er der, folk de konkurrerede meget i forhold til erfaring fra organisatorisk arbejde, og hvad har du lavet på universitet osv. osv. Arbejdsgiverne spurgte for eksempel aldrig mig om karakterblad. Det blev jeg aldrig spurgt om overhovedet. Og jeg blev heller ikke spurgt om for eksempel mit bachelordiplom. Et par gange blev jeg spurgt om mit speciale, hvad det gik ud på, men ellers var der rigtig meget, hvad jeg har lavet ud over det.” (Hassan: 4).

De potentielle arbejdsgivere lagde derfor ikke vægt på de akademiske præstationer, men lagde vægt på en hvilken som helst form for praktisk erfaring inden for en organisation.

Det opleves derfor af informanterne, at der er meget konkurrence i forhold til, hvem der har mest erfaring, da det er det, som gør udslaget for, om man bliver ansat. Denne konkurrence opleves som tæt på tabt på forhånd, fordi informanterne mener, at det kræver erfaring at få erfaring. Det vil sige, at de ikke kan få den nødvendige erfaring, før de har fået deres første job, men erfaring spiller en stor rolle i forhold til at få det første job. Muligheden for at få det første job fremstår derfor paradoksalt.

”Ja, der var sådan uhensigtsmæssig konkurrence med hensyn til erfaring, der var spredt alt for-, altså jeg kunne sidde som nyuddannet til jobsamtale med en der har 15 års erfaring, og hvordan skulle jeg så kunne konkurrere med det. Og jo længere tid du går som ledig, jo svære bliver det, du har ikke noget erfaring, men du skal konkurrere med folk, der har erfaring. Det er sådan en ond spiral, der bare kører i ring og i ring. Man skal jo starte et sted for at få erfaring.” (Hassan: 4).

Marcus omtaler denne onde spiral som en catch-22, hvilket referer til et udtryk der stammer fra Joseph Hellers roman fra 1961 af samme navn, *Catch-22*. I romanen er en catch-22 en bureaukratisk regel,

som afholder jægerpiloter i 2. verdenskrig fra at blive sendt hjem på baggrund af sindssyge. Reglen går på, at hvis du er fornuftig nok til at søge om hjemsendelse fra hæren, og dermed undgå livsfarlige missioner, så kan du umuligt være sindssyg. Marcus mener, at det er den samme type logiske fælde, der er tale om i forhold til at få et job uden arbejds erfaring.

”Du sender mange ansøgninger ud, får ikke så mange svar. Og når man endelig kommer til jobsamtaler, så ender det tit med, at de vælger en med mere erfaring. Så man føler lidt, man sidder i sådan en catch-22, fordi at vi ikke kan få noget job, fordi at vi ikke har noget erfaring, og man kan ikke få noget erfaring, fordi at man ikke kan få noget job. Så det kan godt få en til at tænke, ’hvordan fanden kommer jeg ud herfra?’” (Marcus: 10).

Marcus giver udtryk for, at det at være fanget i denne type *fælde* medfører en følelse af håbløshed.

”Der var en specifik jobsamtale, jeg var til, hvor jeg var til to samtalerunder, og det gik sindssygt godt, det var inde for et område, jeg var rigtig stærk inden for, det var inden for statistik og håndteringen af statistiske databaser. Det gik sindssygt godt, jeg tænkte ’okay, jeg har fået det her job’, jeg kunne svare på alle spørgsmålene. Og så ender jeg med at få et opkald, hvor hun siger ’jamen jeg vil bare sige til dig, at det gik virkelig godt, vi er meget imponerede over dig, men vi har valgt at gå med en, der har erfaring fra en lignende stilling, fordi at vi vil gerne have, at han skal kunne komme ind og bare starte med det samme, uden så meget oplæring’. Sådan nogle afslag, det er næsten det, der gør mest ondt. Fordi så tænker du, ’okay, så selvom jeg er god, så kan jeg aldrig få et job, fordi at jeg mangler bare erfaring.’” (Marcus: 10).

Her giver Marcus udtryk for at hans kompetencer aldrig vil være tilstrækkelige, hvis ikke han også har arbejds erfaringen.

Lone giver også udtryk for en oplevelse af altid at være bagerst i køen på grund af manglende arbejds erfaring. I følgende citat taler hun om oplevelse af at mangle job erfaring.

”(...) så alene bare det, at man kommer bagerst i køen på grund af dem (...) Det var ligesom om det bare var bygget op, og så blev selvforstærkende, så ja, og hele tiden havde den der følelse af, at man var bagerst i køen. Og at man virkelig skulle gøre noget ekstraordinært for at komme foran, eller for

at komme igennem et eller andet sted. Jeg vil sige det dræner mig i hvert fald, det gjorde jeg nåede til der punkt, hvor jeg bare havde en periode hvor jeg var sådan 'jeg gør minimum', fordi 'who cares' føler man." (Lone: 2).

Informanterne oplever ikke, at det er håndterbart at få erfaring, fordi de er fanget i en paradoksal fælde. Ifølge Antonovskys teori om oplevelsen af sammenhæng, så er oplevelsen af krav som håndterbare en vigtig komponent for ikke at have en oplevelse af at være stresset. Lone giver udtryk for, at den manglende håndterbarhed er noget som har gået ud over hendes motivation til aktivt at søge arbejde. Lone oplever derudover, at det er vigtigt at gøre noget ud over det sædvanlige for at få en chance for at få et arbejde, når man ikke har erfaring. Dette stemmer overens med Anders Petersens argument om, at vi lever i et præstationssamfund, hvor individer er i konstant konkurrence med hinanden, og bliver nødt til at præstere ud over det sædvanlige for at kunne følge med (Petersen: 83). Lone oplever ikke at leve op til kravet om at præstere for at kunne konkurrere.

Jobcentrenes og a-kassernes løsning på dette problem er at få de ledige ud i praktik, men informanterne oplever ikke dette som en optimal løsning.

"Og noget af det jeg faktisk også synes var lidt træls, eller ubehageligt, det var, at de pressede meget med det der virksomhedspraktik. Det var bare fordi, at man ikke skulle have et hul i sit CV, så skal man ud og finde noget virksomhedspraktik i stedet for. Der tænkte jeg lidt, når man er sådan nyuddannet, så gider man ikke ud og bare arbejde gratis." (Malthe: 1).

Malthe giver her udtryk for, at han ikke har lyst til at være i praktik, udelukkende for erfaringens skyld.

Det skal nævnes, at Malthe var den, der var ledig i kortest tid, og derfor ikke har haft et lige så stort behov for at gøre sig selv mere attraktiv på arbejdsmarkedet med erfaring fra praktik. Marcus, som har været ledig i længere tid, før han fik arbejde, har (modsat Malthe) ønsket at komme i praktik, men oplever det som en lige så stor udfordring, som at få et arbejde.

"Jeg prøvede også at søge praktikpladser, men det er næsten lige så svært at få, som det er med arbejde. Så man kan sige, 'har jeg gjort noget for at få erfaring?', det er faktisk det, jeg gør nu. Jeg

endte med at tage et job, som jeg var overkvalificeret til, som der slet ikke var inde for mit område. Det var en form for salgsjob. Det havde jeg så i et års tid. Det gjorde så, at jeg kunne få et andet salgsjob i et mere anerkendt, og meget større firma, som er det job jeg har nu (...) den erfaring vil kunne gøre det meget nemmere for mig at få et relevant job på et tidspunkt, hvis jeg vælger at gå efter det.” (Marcus: 1).

Marcus har løst problemet med erfaring ved at tage et job, som han er overkvalificeret til, og som ikke er relevant for hans uddannelse. Han mener, at den praktiske erfaring er værdifuld nok til at blive attraktiv nok til et mere relevant job i fremtiden.

Pauline har også løst problemet ved at tage midlertidige stillinger og praktikker.

”Jeg har været udfordret vil jeg sige, også ved at jeg har været i mange praktikker. Jeg har været i mange praktikker, som skulle give mig noget erfaring, fordi de fleste de siger jo, man skal have de der 3 til 5 års erfaring.” (Pauline: 2)

Hun er i tvivl om dette er nok til at være attraktiv nok til at blive ansat, og uigennemskueligheden i forhold til dette er en mental udfordring for hende.

”Så nu kan jeg mærke, at nu har jeg fået det der halve års erfaring oppe i Odense kommune, og så tænker jeg-, at der kan jeg også mærke, at der har jeg været til 2 samtaler indenfor 2 måneder. Det er jo også meget, synes jeg, fordi at det har været svært ellers, så forhåbentlig giver det et eller andet, at jeg har en lille smule erfaring. Jeg synes, jeg har prøvet en del, men meget af det er også det der gratis arbejde, så man ved jo ikke rigtig, hvor meget det tæller med for arbejdsgiverne. Det synes jeg kan være lidt svært.” (Pauline: 6)

Selvom hun har gjort meget for at få erfaring, er hun ikke sikker på, at det er nok. Hun har en oplevelse af, at det kan være nødvendigt at tage en anden uddannelse.

”Jeg tror, at det går lidt nemmere, fordi nu har jeg alligevel fået lidt erfaring, men man kan godt frygte lidt, at man skal ud at tænke i, at man skal have en anden uddannelse.” (Pauline: 11).

De ressourcer som jobcentrerne og a-kasserne tilbyder i form af hjælp til at finde midlertidige job eller praktikforløb, de opfattes ikke som tilstrækkelige til at leve op til kravet om reel erfaring, der gør en person ansættelsesværdig. Oplevelsen af manglende håndterbarhed vedstår derfor på trods.

7.3 Krav om et fagligt relevant og spændende job

Informanterne har et ønske om at bruge deres uddannelse i deres arbejdsliv, og finde et som er relevant for deres uddannelse. Malthe bliver i følgende citat spurgt ind til hvordan han ville have det med at tage et job som ikke var relevant for hans uddannelse.

”Det ville jeg have det dårligt med. Fordi at så føler man bare lidt at, så har man gået på universitet i 5 år for ingenting.” (Malthe: 6).

Malthe giver her udtryk for at det vil give ham en følelse af at have spildt den tid som det har taget at uddanne sig.

Pauline giver også udtryk for at hun gerne vil have et relevant arbejde. I følgende citat omtaler hun hvordan familiemedlemmer spørger ind til muligheden for at gå en anden vej, end den hendes uddannelse har sat hende på.

”(...) og så siger de ’jamen kunne det være du skulle prøve at uddanne dig til journalist?’ eller et eller andet. Jeg har en stor fin uddannelse og sådan noget, så hvorfor skal jeg hen og lave noget andet end det lige pludselig ikke.” (Pauline: 14).

Denne oplevelse af tidsspild hvis ens uddannelse ikke bliver brugt til en relevant stilling, giver udtryk for at informanterne oplever det som Hartmund Rosa beskriver som social acceleration. Han mener at der i det senmoderne samfund er sket en acceleration af den måde vi oplever tid på. Tiden føles knap, fordi at vi i dag føler at vi skal opleve, og opnå, flere ting, på kortere tid. Derfor opstår der en følelse af altid at være bagud (Rosa 2014: 26). Informanterne oplever derfor ikke at der er tid til at skifte spor, eller at tage en ny uddannelse, hvis det ikke er muligt at få arbejde med den pågældende uddannelse.

Hassan omtaler også hvordan det pressede ham, at han i lang tid ikke var i stand til at få en relevant stilling.

”I starten var det ikke så slemt, men desto længere man var ledig, der blev man lidt mere presset psykisk, både i forhold til at jeg hver 2. uge skulle ind og booke en samtale, fordi at jeg vidste at nu skal jeg ind og se jobrådgiveren, og hun spørger mig ’hvad sker der?’, og der sker ikke noget jo. Så føler du dig sådan lidt presset hver anden uge, fordi at du føler lidt, okay, er det mig der underpræstere? Er der noget galt med mig hvis jeg ikke kan, efter en måned sige, nu har jeg landet drømmestillingen. Samtidig med at du ved, så er du på LinkedIn og så følger du nogen, de bor jo i København eller Århus, eller lidt længere væk hvor der er flere muligheder, og så får dine studiekammerater lige pludselig det ene job efter det andet.” (Hassan: 16).

I dette citat viser Hassan tegn på at være et præstationsindivid. Han giver udtryk for en frygt for at det er selvforskyldt at han ikke realiserer sig selv med et relevant arbejde, fordi han ikke præstere. Der opleves derfor en selvansvarliggørelse af ansættelsesværdigheden, og ikke at leve op til præstations-samfundets idealer. Derudover oplever han også at andre præstere, og han sammenligner sin egen situation med andres. Sådanne sociale sammenligninger kan ifølge den psykosociale model, også føre til en oplevelse af stress (Elder 2000: 77-78). Dette stemmer også overens med Pultz resultater, der også går på at ledige akademikere kan føle sig presset af at deres venner og omgangskreds får arbejde før dem (Pultz 2016: 180).

Informanterne har et krav til dem selv om at de skal have et fagligt relevant arbejde, men samtidig oplever de også at de stigmatiseres som snobbete og dovne, fordi de ikke er villig til at tage ufaglært arbejde. Det vil sige at der opleves et modsvarende krav fra samfundets side, om at tage et job forholdsvis hurtigt, på trods af den faglige relevans af stillingen.

Marcus oplever denne stigmatisering af ledige akademikere i samfundet. Han oplever at den generelle forståelse i samfundet er at det er nemt at få et job hvis man er villig til at tage ufaglært arbejde, og at hvis man ikke gør det, så er det fordi man er doven. Denne forståelse hænger ifølge Marcus ikke sammen med virkeligheden, da han ikke oplever at det er nemt at få ufaglært arbejde. Han giver samtidig udtryk for at man som ledig bliver anset som mindre værdifuld end borgere som har et arbejde.

”Jamen i vores samfund, så er vores værdi jo bundet meget op på vores arbejde og produktivitet, så selvfølgelig hvis du ikke arbejder, ikke producere noget, så er du selvfølgelig mindre værd på en eller anden måde. Og det var også imens der var hele den debat med de dovne akademikere, hvor det var meget sådan noget med at vi ikke gider at arbejde, og så må vi jo bare tage et job i Netto jo. Bare tag et, det kan man jo bare få [sagt med sarkasme i stemmen]. Det var i hvert fald ikke et positivt syn. Og det var især ledige akademikere, der blev snakket om på det tidspunkt. Der har sikkert været en eller anden akademiker der har sagt ’jeg skal ikke arbejde i Netto’, og så er det simpelthen blevet alle akademikere.” (Marcus: 13).

Hassan oplever at Coronatiden gjorde at der var en generel forståelse af at det var sværere at få et arbejde, og at det ikke nødvendigvis var fordi at man var doven eller havde for høje krav til hvilken stilling man havde lyst til at tage. Hassan mener til gengæld at stigmatiseringen er blevet værre efter Coronatiden, fordi de nyuddannede har haft det for nemt i perioden.

”Dengang jeg søgte, dengang i Coronatiden, der var det en lidt meget speciel periode jo. Det var forståeligt at man var ledig, fordi at der var så mange andre der var, og alt gik jo i stå i hele samfundet. Så der var det ikke problematisk, også fra statens side af. Man forlængede dagpengeperioden med et år, fordi at man vidste at de her nyuddannede de var kommet i klemme. Lige så snart Corona det var ovre, så var der virkelig stor fokus på at få de nyuddannede i arbejde, fordi at så har de været lidt forkælede under Coronaperioden. Så tænker man at de ikke har lavet noget som helst, at de ikke har taget de ufaglærte stillinger, som de egentlig burde have gjort.” (Hassan: 10).

Informanterne giver også selv udtryk for at ledige akademikere er dovne og har for høje krav til hvilket job man er villig til at tage. Malthe udtaler sig således, når han bliver spurgt ind til hvorfor han tror at en person er ledig i længere tid.

”De kan også bare være inkompetente. Hvis man ikke kan få et job i så lang tid, så kan det også være at man ikke har det der skal til, af en eller anden grund. Men jeg tror mest doven, fordi at et eller anden sted burde der vel være et eller andet job. Så er det jo så bare et spørgsmål om man har lyst til det.” (Malthe: 8).

Malthe giver her udtryk for at der er gode muligheder for at få et job, og at det er selvforskyldt hvis man ikke har et arbejde efter længere tids ledighed. Han erklærer sig her enig i kritikken om at ledige er dovne, hvis de har været ledige i længere tid.

Hassan antyder også at der er nogle ledige akademikere som vælger ikke at arbejde fordi at de har høje krav til hvilken stilling de vil tage. Det antydes at hvis man bor i byen hvor efterspørgslen er høj, og man har været ledig i lang, så er det selvforskyldt hvis man ikke har et arbejde. Stigmatiseringen af ledige akademikere fra jobcentrene som forkælet og selvforskyldt arbejdsløs kommer ifølge Hassan lang tid for at man reelt er selvforskyldt arbejdsløs. Han oplever at hans jobcenters anbefalinger om at søge jobs der ikke er relevante for hans uddannelsesbaggrund som en stigmatisering fra deres side af.

”Hvornår er man forkælet som nyuddannet ledig i jobcentret, og hvornår er man ikke. Det afhænger rigtig meget af, tænker jeg, hvor man bor henne, altså i landet, og hvad udbud og efterspørgslen er og hvor lang tid man har været ledig. Altså har det været et halvt år, to år. Jeg kan huske allerede efter halvanden måned, så begyndte de fra jobcentrets side allerede at spørge om jeg ikke gider noget rengøringsarbejde. Jeg tænkte 'jeg har jo knap nok haft to samtaler med jer', og så skal jeg allerede blive anbefalet sådan noget.” (Hassan: 10).

Hassan oplever at det er et bestemt segment i samfundet som stigmatiserer ledige nyuddannede akademikere. Han mener at der er en manglende forståelse fra ufaglærte og personer med en erhvervsuddannelse, fordi at akademikere har nogle andre vilkår, når de skal ind på arbejdsmarkedet, end de har.

”Det er meget-, man kan filtrere borgere i sådan et segment. Der er jo nogle brokkeborgere, der brokker sig om alt, der kan piske til en stemning med at for eksempel 'nu har de unge ikke taget-, nu skal de ud i arbejde', og dem der arbejder ufaglært, meget fysisk hårde arbejdspladser, de har en tendens til meget hurtigere og klage og brokke sig, fordi at de er mere trætte end alle andre, mens akademikere, det er jo sjældent du ser en akademiker skrive på sociale medier at de her nyuddannede akademikere er dovne. Det der med at de ikke kan relatere sig til hvordan en ledig akademiker har det, fordi at ledige akademikere har det ikke på samme måde som en ledig elektriker. Jobudbuddet er anderledes, søgningsprocessen er anderledes og fagligheden er anderledes.” (Hassan: 12)

Pauline oplever også at være stigmatiseret som doven fordi at hun er ledig. Hun beskriver hvordan at stigmatiseringen gør at hun føler sig skyldig og trist over at blive anset som doven, og selvforskyldt arbejdsløs. Den gør også at hun føler et pres for at bevise for omverdenen at stigmatiseringen ikke stemmer overens med virkeligheden, og at hun ikke er doven.

”Jeg læste lige noget med at der var mange akademikere som føler lidt at der var mange der var-, de havde det dårligt med at de var ledige fordi de følte lidt pres udefra, og det kender jeg helt sikkert godt, jeg kender rigtig mange der har det sådan også. Altså det der med at når du går ledig at man har dårlig samvittighed over det, fordi man føler ikke man gør det godt nok altså. Jeg har tit haft det der med når jeg sidder og snakker med nogen, så skal jeg sidde og forsvarer, nærmest remse alle de der ting op hvad jeg egentlig gør, jeg søger de der stillinger ’jamen er der noget at søge?’ ’ja ja, og jeg gør det, og jeg gør det’ og sådan noget. Fordi man føler lidt at man går i forsvarsposition, på eller anden måde. Nu har jeg lige været til et andet arrangement hvor jeg havde det sådan ’Det gider jeg simpelthen ikke mere’, altså det der med at skulle forsvare at man er ledig. Men det har da, altså jeg ved da at der er flere der bliver deprimeret over det også, jeg kender som-, og det har jeg da også selv prøvet, at man bliver lidt trist over det, at man går ledig, fordi man føler lidt at folk de dømmes en for ’nå er du stadig ledig, eller har du ikke fundet noget endnu’ og så siger de ’jamen kunne det være du skulle prøve at uddanne dig til journalist?’ eller et eller andet. Jeg har en stor fin uddannelse og sådan noget, så hvorfor skal jeg hen at lave noget andet end det lige pludselig ikke. Man føler lidt at folk ikke føler at man gør nok som ledig, at man bare sidder og triller tommelfingre derhjemme. Det kan godt være lidt træls”. (Pauline: 13).

Til sidst i dette citat giver hun også udtryk for et ønske til at arbejde inden for det fag som hun er uddannet til, og at hun føler sig presset til at opgive dette ønske for at undgå stigmatiseringen som doven.

Lone giver også udtryk for at stigmatiseringen er uretfærdig, og at hun gør hvad hun kan for at imødekomme kravet om også at søge jobs der ikke nødvendigvis er relevante i forhold til hendes uddannelse. Hun beskriver ligeledes at det er følelsesmæssigt hårdt at blive anset som værende doven, og være en byrde for samfundet.

”Det der med at de siger at man ikke gider de der lavt betalende jobs, eller de er jo egentlig ikke nødvendigvis særlig lavt betalt, men de der lidt almindelige butiksjobs og sådan noget, det bliver man bare hele tiden-, i medierne i hvert fald, der lyder det som om vi ikke gider dem, men i virkeligheden så det overhovedet det jeg oplever, så jeg synes der er en samfundsmæssig skævvridning af et image som arbejdsløse akademiker, som egentlig ikke stemmer overens med hverdagen, og det er jo enormt hårdt, at vide at man er en del af den gruppe der bliver-, de kalder det akademiker bashing, når man er en del af den gruppe der bliver nedtalt på den måde, og man møder faktisk jævnligt folk i samfundet det er sådan ’ ja, men altså de må jo også bare... ’ og så sidder man bare der som arbejdsløse akademiker og tænker ’De’, det er mig, og jeg ved bare jeg inden for de sidste 2 måneder har søgt 4 jobs i butik og 10 jobs der er akademisk relevant. Det er en relativt stor procentdel af de jobs jeg søger der faktisk ikke er fagligt relevant, men det de ligeglade med at høre, de hører det ikke, hvis man prøver ligesom at sige det, det synes jeg er svært, det synes jeg er enormt svært og ligesom, fordi man skal bare på en eller anden måde, lære at lukke ørerne for det, men det kan man bare ikke rigtig, fordi man også bliver sådan lidt ramt af det. Jeg føler mig i hvert fald nogle gange ramt når der bare sådan i mediebilledet kører en diskurs om at vi er dovne og vi snobbede, og vi gider slet ikke, og vi vil hellere bare trække dagpenge, og leve af staten indtil vi finder det rigtige job, nej egentlig ikke, jeg vil langt hellere have en almindelig månedsløn end jeg vil have noget der svarer til su, plus su lån eller noget, det er sgu ikke fordi det er godt betalt at være på dagpenge” (Lone: 14).

Denne stigmatisering som informanterne oplever, er et udtryk for at det er det økonomiske fremskridt, som Bauman beskriver det, som der opleves at prioriteres at den generelle befolkning. Informanterne lader til at have internaliseret præstationsidealene, om at skulle realisere sig selv, og præstere. Hvis informanterne ikke får et fagligt relevant job inden for kort tid, så er det svært for dem at leve op til kravene om både at realisere sig selv, og at bidrage til det økonomiske fremskridt så hurtigt som muligt. Hvis de tager et ufaglært arbejde, lever de ikke op til egne krav om selvrealisering, og hvis de ikke tager et ufaglært arbejde, efter længere tid som ledig, så lever de ikke op til samfundets krav om at bidrage til det økonomiske fremskridt. De ledige nyuddannede akademikere har derfor kun mulighed for at leve op til begge krav, hvis de finder et fagligt relevant arbejde, inden for kort tid.

A-kasserne blev af informanterne opfattet som en vigtig ressource, i forhold til at lære sin egen professionelle identitet at kende, men i modsætning til a-kasserne, er jobcentrene ikke opfattet som en

vigtig ressource, i forhold til at få et fagligt relevant arbejde. Flere af informanterne synes direkte at deres jobcenter ikke har været til nogen hjælp overhovedet.

“Jeg må indrømme at jeg synes jobcentrets hjælp er tilnærmelsesvis ligegyldig. Jeg har endnu ikke mødt den samme 2 gange, så jeg har ikke en bestemt sagsbehandler eller noget som jeg har møde med, hver gang man skal have møde eller noget. Jeg har haft en ny en hver gang, måske jeg har snakket med den samme 2 gange. Jeg har været ledig siden efteråret 20, det gør også bare det bliver sådan meget generisk, for deres side også, og man kan sige jobcentret.” (Lone: 10).

Lones holdning kommer blandt andet af en oplevelse af at hjælpen fra hendes jobcenter er meget upersonlig. Lone har i alt den tid hun har været ledig ikke mødt den samme sagsbehandler to gange, og hun har derfor intet personligt forhold til nogen fra hendes jobcenter, og det opleves derfor som et forhold til en institution, frem for reelle forhold til personer i institutionen. Derudover oplever hun også at de hovedsageligt har deres egne interesser for øje, som er at få så mange i arbejde som muligt, frem for at have hendes interesser om at få et fagligt relevant job.

“(...) selvfølgelig vil de gerne have man som akademiker forhåbentlig får en akademikerstilling, men i virkeligheden er de ligeglade. For deres papirarbejde skyld skal jeg egentlig bare helst i job. Og for dem er det egentlig fuldstændig ligegyldigt om jeg får en gartnerstilling eller om jeg får en akademiker stilling, om jeg sidder i netto eller om jeg sidder hos Gyldendal.” (Lone: 10).

Hassan oplever heller ikke at han har haft nogen nytte af sit jobcenter.

”Jeg tror det kommer af at når jeg kom til jobcentret, så havde jeg bare den følelse af at de ikke var kompetente nok til vores faglighed, og samtidig ikke kunne bruges med hensyn til sparring. Jeg kunne for eksempel vise en ansøgning, og jobrådgiveren kunne bare nikke ja til det hele, 'alt ser fint ud'. Man har lidt en større faglighed som akademiker, end som socialrådgiver. Og da jeg skulle sparre med min a-kasse, der sidder jo en masse akademikere og jobkonsulenter, der sagtens kunne kritisere mig og sige, det her er fejlagtigt, det her skal du gøre bedre og diverse, mens jobcentret bare nikkede ja-ja til det hele, og de der socialrådgivere virkede lidt trætte og sad bare i samme system og bare klykkede folk igennem, og var sådan lidt ligeglad med om jeg fik et arbejde der passede til min uddannelse. De ville bare gerne have at jeg skulle have et eller andet altså. Så det handlede ikke om at

jeg skulle have det arbejde jeg egentlig gerne ville have, men bare at jeg skulle i arbejde.” (Hassan: 1).

Hassan synes ikke at fagligheden på hans jobcenter lever op til de standarder der er nødvendig for at han får et job som der er relevant i forhold til hans uddannelse. Han oplever at hans jobcenter ikke er interesseret i at han får et uddannelsesrelevant arbejde, men at han får et arbejde så hurtigt som muligt, ligegyldigt om det er relevant i forhold til hans uddannelse.

Når det ikke opleves af informanterne at jobcentrene er interesseret i at få dem i faglig relevant arbejde, så opleves det at jobcentrene udelukkende har det formål at bidrage til det økonomiske fremskridt, ved at reducere den *byrde* det er for økonomien at have ledige. Informanterne oplever derfor at blive betragtet som en byrde, og ikke et individ, som skal have muligheder for at realisere sig selv.

7. 4 Krav om godt humør og et positivt mindset

Informanterne oplever at det er vigtigt at give et indtryk af at man er en glad og positiv person, når man møder en potentiel arbejdsgiver.

”De der kommer langt til jobsamtalerne, er som regel kvalificeret i forhold til fagligheden og kompetencerne, men de efterfølgende samtaler, for eksempel 2. runde, så er det meget ens personlighed. De skal kunne arbejde med dig, og du skal kunne finde ud af at være åben, dit humør skal være godt, det skal matche med resten af afdelingen. Det er der de går meget op i personligt.” (Hassan: 5).

Hassan forklarer også hvordan han tidligere har været overbevist om at det var vigtigt at virke meget seriøs, men af erfaring er blevet klogere.

”Nogen af de første jobsamtaler jeg var ved, så vægtede jeg rigtig meget det der med, nu skal du lyde som sådan en sur mand på arbejdspladsen, ’jeg kan det her, jeg kan det her’, så sagde de ’ro på, det er ikke en salgstale, som om du skal sælge os noget, det er os der prøver at vurdere dig’.” (Hassan: 7).

Marcus omtaler også at det er vigtigt at have et godt mindset til en jobsamtale (Marcus: 9). Han beskriver yderligere hvad der menes med et godt mindset.

”Bare positiv, selvsikker, skal føle at det er en de gerne vil have på deres arbejdsplads, en der kan varetage arbejdsopgaverne, en der er skarp, en der er positiv, en der kan tåle noget modstand uden at det standser dem, og bryder sammen.” (Marcus: 9).

Lone giver også udtryk for at der kræves et specifikt mindset fra de potentielle arbejdsgivere.

”Du kan jo prøve på et eller andet tidspunkt og åbne på jobnet, og så finde de første 10 humaniora jobopslag, der vil stå, du skal trives-, i hvert fald inden for kommunikation, du skal trives i et hurtigt miljø og du skal være selvstændig, men også være en teamplayer, du skal kunne være robust, og så skal du på arbejde i en omskiftelig hverdag eller sådan noget, du skal være struktureret. Det står der på dem alle sammen. Jeg har endnu ikke mødt en eneste jobannonce, hvor der ikke står at man skulle kunne have mange bolde i luften, og kunne både arbejde i teams og selvstændigt, og man skal være en go-get'er, og altså tage ansvar for egne opgaver og sådan noget.” (Lone: 9).

Malthe giver også udtryk for at samme type mindset har været ønsket hos en potentiel arbejdsgiver.

”De ville gerne have vækst hele tiden. Der var mange spørgsmål om hvordan jeg havde det med det. Og generelt hvad strukturen til ens arbejde var. Kunne man godt lide en travl hverdag. Det lagde de meget vægt på. De gad ikke at have en der ikke trives når der er travlt for eksempel.” (Malthe: 5).

Lone har svært ved at se sig selv som en type der har det eftertragtede mindset.

”Det føles nogle gange ubehageligt, jeg har tit siddet og lave ansøgninger, hvor jeg bare sidder og føler at jeg lyver, og det gør jeg ikke, fordi hvis jeg sådan egentlig kigger på hvad jeg skriver, så er det rigtigt det jeg skriver, men den måde man formulerer det på for at blive set, det føles bare nogle gange som om 'ja ja, jeg kan det hele' det synes jeg er ubehageligt, så det kæmper jeg sådan lidt med mig selv om, den dér følelse af at sådan sidder lidt og pynter på tingene, eller ja, at man i hvert fald altid fremstiller det på den mest positive vinkel, for at lyde som om, man passer til jobbet, for overhovedet at få en chance for at møde et menneske, som kan tage stilling til om man egentlig klikker med det de søger, og det synes jeg bare-, det synes jeg er svært, det synes jeg er rigtig svært, når man

så sidder og læser sådan en tjekliste som bare virker enormt generisk, så er det enormt svært at finde ud af hvor man egentlig skal se sig selv i det, fordi det er det samme, igen og igen.” (Lone: 10).

Lone viser tegn på selvopfattet bedrageri her, og det er derfor ikke kun i forbindelse med de kompetencer de har, at de kan opleve ikke at slå til, men også i forhold til at være den type person, som der ønskes af de potentielle arbejdsgivere.

Det *mindset* som der opleves at være ønsket af de potentielle arbejdsgivere, illustrerer Eva Illouz teori om vareliggørelsen af emotionelle kompetencer. Det mindset som der nævnes er en *emotionel stil* som gør de ledige mere ansættelsesværdige, og dermed fungerer som en kapital, der giver adgang til arbejdsmarkedet. Den emotionelle stil, som der er eftertragtet, er den der besiddes af *præstationsindividet*, det vil sige det individ som lever op til præstationssamfundets idealer. Den emotionelle stil der beskrives af informanterne, er en hvor du skal være glad og positiv, men samtidig være robust og fleksibel. Det opleves derfor af informanterne at der er krav om at besidde den emotionelle stil, som præstationsindividet besidder.

Informanterne oplever det som udfordrende at vedligeholde et positivt humør. Marcus synes at det er svært fordi at man oplever så mange nederlag som ledig.

”Jamen det er det her med at man oplever et nederlag hver dag. Du åbner din e-mail hver dag, endnu et afslag, endnu et afslag.” (Marcus: 10).

Han ser dette som en ond spiral, fordi at hvis man ikke har positivt humør, så klare man sig sandsynligvis også dårligt til jobsamtaler.

”Og det er også det der gør det svært når du har været nede i lang tid, så er det lidt svært at blive ved med at holde det her positive mindset. Og det er lidt sådan en dårlig spiral, fordi når du så endelig kommer til jobsamtalen, så er du lidt usikker, og har måske også haft et dårligt mindset i noget tid.” (Marcus: 9).

Derudover er alle de krav som der tidligere er nævnt også med til at stresse informanterne, hvilket gør de er udfordret i at have og bevare et godt humør og et positivt mindset.

Alle tidligere nævnte krav og udfordringer gør det derfor svære at leve op til kravet, om at besejge den emotionelle stil, som der er eftertragtet, fordi at oplevelsen af at være stresset, og ikke at slå til, har den effekt, at de ikke føler sig glad og positiv, og at de ikke opfatter sig selv som robuste og fleksible.

En anden faktor som også påvirker informanternes humør, er at ledighedsperioden giver dem en meget ustruktureret og isoleret hverdag. Birte Bech-Jørgensen lægger vægt på en symbolsk orden i hverdagen, som vigtigt for at have en oplevelsen af en meningsfuld hverdag, og en mangel på denne skaber en oplevelse af en kaotisk hverdag (Bech-Jørgensen 1994: 13). Malthe giver udtryk for at opleve at en mangel på en symbolsk orden i hverdagen, efter at have færdiggjort sin uddannelse og være ledig.

”Jeg havde en lidt ustruktureret hverdag. Man begyndte lidt at savne det der, så mødte man klokken 9 på universitet og sad lidt, så tog man hjem. Fordi at meget af det, det var sådan lidt, så har jeg det her, der bare skal laves på et eller andet tidspunkt. Jeg begyndte at savne det lidt. Der var ikke rigtig en struktur på min hverdag mere.” (Malthe: 4)

Malthe savner upåagtede aktiviteter som at møde til en bestemt tid på universitetet, og at have deadlines for sine opgaver. Lone giver også udtryk for at savne lignende upåagtede aktiviteter.

”Det er svært at holde sig selv i gang, i hvert fald, det er lidt ligesom at skrive speciale igen. Det der med at man er sin egen chef, man skal holde sig selv i gang. Det er den samme proces og så alligevel bare lidt mere intenst på eller anden måde, fordi med specialet der ved man trods alt alligevel der er en deadline, og når den deadline er nået, så skal du være færdig. Her er det bare sådan lidt, hvis ikke du selv laver nogle deadline, hvis ikke du selv ligesom gør noget, jamen så fortsætter det her bare sådan uendeligt føles det næsten som.” (Lone: 13).

Informanternes reference til deadlines, og at møde på bestemte tidspunkter, illustrere også Birte Bech-Jørgensens pointe om at hverdagen er struktureret i tid, det vil sige at bestemte tidspunkter for de upåagtede aktiviteter giver en oplevelse af en symbolsk orden (Bech-Jørgensen 1994: 173).

Udover at mangle oplevelse af en symbolsk orden i hverdagen, så giver Lone giver også udtryk for at hun er isoleret i sin hverdag.

”Så jeg ved at det er muligt stadigvæk, så jeg tror den ligger på sådan en-, den er bare på pause lige nu, for lige nu der vil jeg bare gerne have noget så jeg kommer ud. Kom ud og opbygge en rutine, nogle kolleger, et eller andet, man ikke bare er isoleret herhjemme fordi man er jobsøgende. Nå så må jeg gå en tur, men det er altså ikke helt det samme. Så det der med at holde sig selv i gang herhjemme alene, det synes jeg faktisk er mere demotiverende, end tanken om at jeg ikke får brugt min uddannelse fuldt ud (...) Hvis det så til gengæld betyder at jeg har en noget at stå op til, og jeg i øvrigt godt kan lide at være der.” (Lone: 7)

Marcus havde det ambivalent med situationen, da han også nød godt af hvor meget fritid ledighedsperioden gav.

”Det svingede lidt i en periode. Jeg forsøgte at strukturere det lidt ved at skrive nogle ansøgninger, på at træne lidt og holde en rutine, men ja, der var selvfølgelig masser af fritid. Jeg vil sige det var en periode, hvis jeg ikke havde det pres med at skulle søge arbejde, så vil jeg sige at det var en meget god periode, fordi at jeg havde masser af fritid til at lave det jeg havde lyst til at lave, men det var bare hele tiden det der pres med at, okay jeg skal finde et arbejde, og nu begynder der at gå længere og længere tid. Til sidst da der gik nok tid, så endte jeg også med at tage noget ufaglært sort arbejde, simpelthen bare for at få en struktur, og det hjælper faktisk også synes jeg.” (Marcus: 4).

Birte Bech-Jørgensen beskriver hvordan at et brud på hverdagen kan håndteres med *justeringer*, det vil sige forsøg på at genoprette den symbolske orden i hverdagen (ibid.: 147). I ovenstående citat giver Marcus udtryk for at han har lavet justeringer i sin hverdag, ved at have en rutine, og dyrke sine hobbyer. På den måde skaber han struktur og mening i sin hverdag. På trods af dette så er presset ved at skulle finde arbejde, og manglen på struktur, alligevel gjort at han valgte at tage et ufaglært arbejde til sidst.

Den manglende struktur i hverdagen er derfor endnu en udfordring, der gør det sværere at leve op til kravet om den emotionelle stil, fordi at det skaber en oplevelse af kaos og uforudsigelighed. Behovet for en struktureret hverdag overstiger i Lones og Marcus' tilfælde behovet for at leve op til præstationsfundets idealer om at selvrealisere sig selv.

Marcus og Pauline har håndteret oplevelsen af isolation ved at trække på deres sociale netværk.

”Jeg har brugt mit netværk også. Der er mange af mine venner også der nogle gange har jeg siddet ledig. Hvor jeg så har brugt dem til at spare lidt med og snakke med også hvordan de har det i processen og sådan noget, fordi så føler man sig ikke så alene nogle gange, fordi man sidder meget hjemme. Så det kan være rart nu også engang at komme ud eller få en struktur på sin hverdag også. Det kan være lidt svært fordi mange gange så flyder de sammen dagene, synes jeg i hvert fald.”
(Pauline: 1)

Marcus nævner at han aldrig har følt sig isoleret i sin ledighedsperiode, fordi at han har haft en vennegruppe som prioriterer socialt samvær højt. I følgende citat er Marcus blevet spurgt ind til om han har følt sig isoleret i sin ledighedsperiode.

”Nej, det har jeg ikke. Jeg kan godt se at det kan man hurtigt blive, men der synes jeg at jeg har været meget privilegeret. Jeg har altid haft folk jeg kunne bruge tid med. Jeg havde også meget tid med en af mine andre venner, som også var ledig, så vi brugte også meget tid sammen. Lige på det punkt, det kan jeg ikke nikke genkendende til, fordi at det-, men jeg kan godt se at man kunne blive det, men det er måske forskelligt fra vennegruppe til vennegruppe hvor meget man hænger ud. Mange vennegrupper er måske mere struktureret, mandag til fredag der bruger man ikke tid sammen, der er det bare arbejde hele tiden. Det er måske lidt anderledes for min vennegruppe, vi bruger tid når vi har tid.”

Marcus hverdag med hans vennergruppe er ikke struktureret af tid, på samme måde som han oplever at de fleste andres vennegrupper er. Derfor har dette af aspekt af hverdagen ikke mistet sin symbolske orden, og de upågtede aktiviteter med vennegruppen er fortsat som sædvanlig.

Lone har gjort brug af et af hendes a-kasses kurser, som har det specifikke formål at give de ledige struktur.

”jeg synes jeg har været rigtig glad for at bruge min a-kasses tilbud, de har enormt mange, de havde især rigtig mange webinarer under Corona selvfølgelig, der var det hele online, men webinar og kurser og sådan noget, nogle af dem bare om hvordan du holder motivationen oppe, det holder de også nogle-, simpelthen bare ’nu holder vi en time om formiddagen, hvor vi tager en lille gruppe

ledige ind, og så kan i ligesom snakke med hinanden om hvordan i holder jer i gang, hvordan strukturere i jeres hverdag som ledige', super fint fordi det handler egentlig bare mere om at man netop bliver meget isoleret ved at sidde derhjemme og være jobsøgende."

A-kassen hjælper i dette tilfælde med at skabe en symbolsk orden, ved at have upåagtede aktiviteter, som de ledige kunne deltage i.

7.5 Krav om en personlighed der matcher arbejdspladsen

Udover at have det rette mindset, så opleves det også af informanterne at de potentielle arbejdsgivere ønsker at de ledige skal have en personlighed som matcher med kulturen i organisationen.

"De lægger måske vægt på om det er et godt match. At personligheden den også matcher med virksomhedens kultur. Det synes jeg i hvert fald at jeg har fundet ud af." (Malthe: 4).

Hassan nævner i følgende citat at det er vigtigt at have noget tilfælles, og i dette tilfælde er det motion som hobby og familie der lægges vægt på.

"Og det samme med jobsamtalen, det er meget vigtigt at de også får ens personlighed, altså hvem er du, som vi skal være kollegaer med, de kommende mange år. Det er fint nok du har fagligheden til det, det har de alle sammen der søger, der kommer til jobsamtalen. Det er ikke fordi at de ikke har, men hvad kan man byde med som person. Der var nogle jobsamtaler hvor de spurgte meget om mine hobbyer, det gik de meget op i. De havde sådan nogle ugentlige løb, hvor de løb med hinanden, kollegaerne. 'Er du til løb? Er du til cykling? Kan du lide det her? Har du børn?', fordi mange af dem havde børn, så det ud til. Så har man lige noget tilfælles." (Hassan: 5).

Det kan være svært at gennemskue hvilken personlighedstype der matcher med virksomheden, og små beslutninger i jobsamtalsituationen, der ellers kunne virke trivielle, får pludselig større betydning. I følgende citat giver Pauline et eksempel på en situation til en jobsamtale, hvor valget om at tage imod kage opleves som at have stor betydning for det indtryk der gives.

"jeg har næsten lige været til samtale også i Åbenrå, hvor at jeg er bare kom til at tænke på sådan en lille ting som at de havde sat et stort fad med kager frem, hvor jeg var sådan lidt 'er jeg uhøflig

hvis jeg ikke tager en kage?’ Altså du ved, normalt har man egentlig ikke lyst til at sidde og spise kage, og have hele munden fyldt med kage. Man tænker alligevel sådan ’jamen hvis nu jeg er den ene person der tager den kage der. Og da jeg sagde det med kagerne så var det sådan ’nej men vi spiser også helt vildt meget kage på kontoret’, så tænker jeg ’nå fedt, så er der da gjort lidt der’.” (Pauline: 3).

Pauline tolker at meningen med at vægte om personligheden matcher med organisationen, er at de potentielle arbejdsgivere ønsker en kollega som de har lyst til at være sammen med.

”Jeg tror også det er meget det der med-, igen det der med og få en god forbindelse til dem man sidder overfor, fordi at hvis man kan mærke at der er den der gode stemning og connection, så kan de også se en som en god kollega, for det er jo lidt det der er meningen med det.” (Pauline: 8)

7. 6 Lever de unge nyuddannede under den nye kapitalismes ånd og præstationssamfundets vilkår?

Dette speciale har deduktivt taget udgangspunkt i Chiapello & Boltanskis teori om den nye kapitalismes ånd, og Anders Petersens teori om præstationssamfundet, som en umiddelbar samtidsanalyse. Teorien om den nye kapitalismes ånd handler som nævnt om hvordan at kritikken af kapitalismen som fremmedgørende og undertrykkende, har ført til at den i dag har udviklet sig til at handle om frie og fleksible ansættelsesforhold (jf. 11-15). Der er to typer kritik som ifølge teorien har medført denne udvikling, den artistiske kritik og den sociale kritik. Informanterne oplever ikke at det er nemt at få et arbejde med en stor grad af meningsfuldhed, og de giver på den måde den artistiske kritik legitimitet, og det tyder ikke på at der er en oplevelse af at vi lever i en ny kapitalistisk ånd, hvor denne kritik er imødekommet. Der er ikke en oplevelse af at det fælles gode i samfundet er det projektorienterede og fleksible arbejdsmarked. Derimod opleves det at det fælles gode i den nuværende kapitalismes ånd stadig er den økonomiske vækst, og det derfor i højeste grad er det økonomiske bidrag, som der anses som det fælles gode. Bauman beskriver som nævnt at der er en ordensbygning baseret på det økonomiske fremskridt, det vil sige at Bauman også mener at det er det økonomiske bidrag der anses som det fælles gode (jf. 22). Dette stemmer mere overens med informanternes oplevelse, end teorien om den nye kapitalismes ånd. I kraft af den stigmatisering som dovne og snobbende, som informanterne oplever, så føler de sig mere presset til tage et job så hurtigt som muligt, end at tage en stilling hvor de kan være frie og fleksible. Jeg vil derfor argumentere for at de oplever at den sociale

kritik stadig i stor grad er til stede i samfundet. En del af den sociale kritik er som nævnt at egoisme i samfundet er med til at skabe splid mellem den øvre klasse, og arbejderklassen (jf. 13). Hassan nævner at han oplever at det er et bestemt segment som stigmatiserer nyuddannede ledige akademikere.

”Der er jo nogle brokkeborgere, der brokker sig om alt, der kan piske til en stemning med at for eksempel ’nu har de unge ikke taget-, nu skal de ud i arbejde’, og dem der arbejder ufaglært, meget fysisk hårde arbejdspladser, de har en tendens til meget hurtigere og klage og brokke sig, fordi at de er mere trætte end alle andre, mens akademikere, det er jo sjældent du ser en akademiker skrive på sociale medier at de her nyuddannede akademikere er dovne.”

Han oplever derfor at det er arbejderklassen der har den sociale kritik af kapitalismen, og at den presser dem til at bidrage til at prioritere det økonomiske fremskridt, fremfor at leve op til den arktiske kritik. Informanter ønsker på trods stadig at have et meningsfuldt arbejde, hvor der er mulighed for selvudvikling. Derfor vil jeg argumentere for at præstationsidealene stadig er internaliseret hos informanterne. Der opleves derfor at være modstridende idealer i samfundet. På den ene side er det nødvendigt at bidrage til det økonomiske fremskridt lige meget hvilket job du tager, og på den anden side er det vigtigt at du selvrealisere dig selv.

8. Konklusion

Formålet med dette speciale er at afdække hvilke faktorer der skaber en oplevelse af stress hos nyuddannede ledige akademikere. Krav som opleves som uhåndterbare bidrager til en oplevelse af stress (Bock KILDE). I analysen identificeres der 4 krav som de nyuddannede ledige akademikere oplever at skulle leve op til.

- Krav om at være kompetenceafklaret
- Krav om tidligere job erfaring
- Krav om godt humør og et positivt mindset
- Krav om en personlighed der matcher arbejdspladsen
- Krav om et fagligt relevant og spændende job

De første 4 krav, er krav som opleves at komme fra arbejdsmarkedet, og det sidste er et krav som de har til sig selv. Det første krav er at det opleves at det er vigtigt at være afklaret med hvilke kompetencer man besidder, sådan så en potentiel arbejdsgiver ved hvilke rolle man kan have i deres organisation. Grunden til at dette krav opleves som svært at håndtere, er at den akademiske uddannelse opleves som så bred, og de kompetencer der opnås opleves som så abstrakte, at det er svært at vurdere hvilken stilling, som ens profil passer på. På grund af udfordringen ved at vurdere hvilken rolle man kan udfylde, så opstår der også en oplevelse af selvopfattet bedrageri, hvilket vil sige at de ikke oplever at være kompetente, eller besidde kompetencer som er værdifulde for arbejdsmarkedet. Dette bidrager også til en oplevelse af at det er uhåndterbart at komme ind på arbejdsmarkedet.

Det andet krav er kravet om tidligere job erfaring. Det opleves at det er meget vigtigt at have erfaring fra en tidligere stilling. Dette krav opleves som umuligt at leve op til, da det er deres første job, og de derfor ikke har nogen erfaring fra en tidligere stilling. De oplever derfor at være fanget i en paradoks fælde, hvor de ikke kan få noget erfaring, fordi at de ikke har noget erfaring. Det opleves at de er i konkurrence om jobsene med alle dem der har erfaring, og at de ikke har en chance for at vinde, fordi at dem med erfaring altid vinder. Jobcentrene og a-kasserne imødekommer dette problem ved at tilbyde praktikperiode, men det opleves ikke at dette er nok til at slå til.

Tredje krav, er kravet om et godt humør og et positivt mindset. De oplever at det er vigtigt at give et indtryk, til en potentiel arbejdsgiver, af at man er positiv, og i godt humør. Derudover er det vigtigt

at give et indtryk af at man er robust, fleksibel, struktureret og kan have mange bolde i luften. I ledighedsperioden kan det være svært at se sig selv som denne type, på grund af at de stressende faktorer påvirker ens humør. Derudover oplever de også at deres hverdag mangler struktur og en oplevelse af mening, og hverdagen opleves også som meget isoleret. Dette er igen med til at påvirke humøret, og bidrager til at det er svært at se sig selv som en positiv og glad person. Derfor opstår der igen en oplevelse af selvopfattet bedrageri, når de skal give et indtryk af at have et positivt humør, og det rette mindset.

Fjerde krav, er kravet om en personlighed der matcher arbejdspladsen. Udover at humøret skal passe til arbejdspladsen, så opleves det også som et krav, at de har en personlighed der matcher fællesskabet på arbejdspladsen. Det opleves som vigtigt at man kan sige at man har noget tilfælles med de potentielle kollegaer. Det vil sige at man har de samme hobbyer, eller deler de samme glæder.

Det sidste krav, er som nævnt, et krav de har til sig selv. De har et krav til sig selv om at de skal have et fagligt relevant job, hvor de bruger de kompetencer de har fået på deres uddannelse. Dette skyldes blandt andet en oplevelse af at have spildt sin tid, hvis man ikke bruger sin uddannelse på arbejdsmarkedet, og kunne have været den foruden. Derudover er der også et ønske om at leve op til sit fulde potentiale. Dette krav opleves som svært at håndtere fordi at der samtidig er et pres fra samfundet på at gå ledig kortest tid muligt, og derfor tage et job som ikke er fagligt relevant, hvis det er nødvendigt. Dette kommer i kraft af en oplevelse af stigmatisering af nyuddannede ledige akademikere som dovne og snobbende, og derfor ikke villige til at bidrage til samfundet, medmindre de får det job de gerne vil have.

Litteraturliste

Videnskabelige artikler:

Clarke, D. & A. C. Knights 2014: "It's a Bittersweet Symphony, this Life: Fragile Academic Selves and Insecure Identities at Work". *Organization Studies*. Vol. 35(3) 335–357

Cohen, Sheldon, Denise Janicki-Deverts, Gregory E. Miller 2007: "Psychological Stress and Disease". *JAMA*, Vol 298, Nr. 14, 1685-1687.

Kolligian, John, Jr. & Robert J. Sternberg 1991: "Perceived Fraudulence in Young Adults: Is There an 'Impostor - Syndrome'?" *Journal of Personality Assessment*, 56(2), 308-326

Lo lacono, Valeria, Paul Symonds & David H. K. Brown 2016: "Skype as a Tool for Qualitative Research Interviews". *Sociological Research Online*.

Sabina Pultz 2018: Shame and passion: The affective governing of young unemployed people. *Theory & Psychology*, Vol. 28(3) 358–381

Bøger:

Antonovsky, Aaron 2000: *Helbredets mysterium: at tåle stress og forblive rask*. Hans Reitzels Forlag

Bauman, Zygmunt 2004: *Forspildte liv - Modernitet og dens udstødte*. København: Hans Reitzel.

Bech-Jørgensen, Birte 1994: *Når hver dag bliver hverdag*. København, Akademisk forlag.

Bloch, Charlotte 2001: *Flow og stress: Stemninger og følelseskultur i hverdagslivet*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Brinkmann, Svend 2013: "Stress i arbejdslivet: Konstituering af en epidemi", i Andersen, Malene Friis & Svend Brinkmann: *Nye perspektiver på stress*.

Brinkmann, Svend & Steiner Kvale 2015: *Interview - det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Hans Reitzels Forlag.

Chiapello, Luc & Ève Boltanski 1999 (2018): *The New Spirit of Capitalism*. Verso.

Creed, P. A., & Bartrum, D. 2006: "Explanations for deteriorating well-being in unemployed people: Specific unemployment theories and beyond", i T. Kieselbach, A. H. Winefield, C. Boyd, & S. Anderson: *Unemployment and health: International and interdisciplinary perspectives*. Brisbane: Australian Academic Press.

Elder, J. I. 2000: *Social inequalities in health and their explanations*.

Giddens, Anthony 1996: *Modernitet og selvidentitet: selvet og samfundet under sen-moderniteten*. Hans Reitzels Forlag.

Illouz, E. 2007: *Cold Intimacies: The Making of Emotional Capitalism*. Polity press.

Jacobsen, Michael Hviid 2007: "Adaptiv teori den tredje vej til viden" i Antoft, Jacobsen, Jørgensen og Kristiansen (red.): *Håndværk og Horisonter*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Petersen, Anders 2016: *Præstationssamfundet*. København: Hans Reitzels forlag

Hjemmesider:

Altinget.dk. Besøgt d. 26/1 - a

<https://www.alinget.dk/artikel/live-mette-frederiksen-fremlaegger-reformudspil>

Altinget.dk - b

<https://www.alinget.dk/arbejdsmarked/artikel/dansk-arbejdsgiverforening-vi-skal-investere-i-erhvervsuddannelser-og-opkvalificering-for-at-sikre-virksomhedernes-kompetencebehov>

Berlingske.dk

<https://www.berlingske.dk/samfund/brinkmann-om-brinkmann-pas-paa-med-din-succes>

Danmarks Statistik - DST. Besøgt d. 26/1.

<https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=32825>

DST.dk

<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/uddannelse-og-forskning/befolkningens-uddannelsesstatus/befolkningens-hoejst-fuldfoerte-uddannelse> besøgt d. 14/6

DR.dk. Besøgt d. 26/1.

<https://www.dr.dk/nyheder/politik/ord-ord-regeringen-praesenterede-reformudspil>

Psykiatrifonden.dk besøgt d. 14/1-2022

<https://psykiatrifonden.dk/viden/temaer/stress>

Weekendavisen.dk

<https://www.weekendavisen.dk/2021-36/ideer/de-forkaelede>

Rapporter:

Akademikerne 2022 - Hersh Palani: *Ledighedsstatistik - April 2022*.

<https://www.akademikerne.dk/wp-content/uploads/2022/05/Ledighed-April-2022.pdf>

Sundhedsstyrelsen a - Heidi Amalie Rosendahl Jensen, Michael Davidsen, Sofie Rossen Møller, Julie Ellegaard Ibáñez Román, Kamilla Kragelund, Anne Illemann Christensen og Ola Ekholm 2022: Danskerne Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2021

Sundhedsstyrelsen b - Nielsen, Naja Rod & Tage Søndergård Kristensen: Stress i Danmark – hvad ved vi? 2007